

HÍRADÓ

XX. ÉVFOLYAM, 15. SZÁM

ÁRA: 1.50 FORINT

1976. ÁPRILIS 10.

A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a IV. ötéves terv teljesítéséről (részletek)

A IV. ötéves tervidőszakban a termelés a tervezettnél gyorsabban emelkedett, a növekedés majdnem teljes egészében a munka termelékenységének emelkedéséből származott. A foglalkoztatottság teljes körű volt. A beruházások jelentős bővülése révén gyarapodtak a népgazdaság állóeszközei, emelkedett a termelés műszaki színvonala. A termelés szerkezete korszerűsödött. Javult a termék minősége és változékonyabbá vált. Bővültek nemzetközi gazdasági kapcsolataink, fokozódott részvételünk a szocialista nemzetközi gazdasági integrációban.

A gazdasági fejlődéssel együtt a lakosság életszínvonala rendszeresen és jelentősen emelkedett. A realbérek és realjüvedelmek a tervezett mértékben növekedtek. A bérnövekedés tervszerűsége és a bérarányok javítását központi intézkedések is segítették. A munkavégzésből származó jüvedelmek folyamatos emelke-

dése mellett nagymértékben nőttek — mindenekelőtt a pénzbeli — társadalmi juttatások. A népesedéspolitikai intézkedések és a demográfiai tényezők hatására a népszaporodás meggyorsult. Javultak a lakosság egészségügyi és kulturális körülményei. A lakosság vásárlóereje és az áru-áru-áru alapok lényegében összhangban növekedtek. A beruházások a tervezettnél nagyobb mértékben emelkedtek.

A külkereskedelem egyensúlyi helyzete, elsősorban külső tényezők hatására, a tervidőszak második felében a tervezettől eltérően, kedvezőtlenül alakult. A világgazdasági átváltozások jelentős veszteséget okoztak a népgazdaságnak. Az állami költségvetés mérsékelte a termelésre és a fogyasztásra gyakorolt kedvezőtlen hatásokat, az állami költségvetés terhei ezért fokozódtak. A népgazdaság fejlődése a tőkés világ gazdasági válságának kedvezőtlen hatásai ellenére töretlenül folyt.

A IV. ÖTÉVES TERV FŐ ELŐIRÁNYZATAINAK TELJESÍTÉSE

	Terv az 1975. év az 1970. év százalékában	Tény az 1975. év az 1970. év százalékában
Nemzeti jüvedelem	130-132	135
Nemzeti jüvedelem belföldi felhasználása	130-132	129
Ezen belül:		
lakosság fogyasztása	129-130	128
felhalmozás	131	132
Ipari termelés	132-134	137
Építőipari termelés	141-143	138
Mézőgazdasági termelés, 1971-1975. évek az 1966-1970. évek százalékában	115-116	118
Munkások és alkalmazottak egy keresőre jutó realbére	116-118	118
Lakosság egy főre jutó realjüvedelme	125-127	125
Kiskereskedelmi forgalom volumene	140	135
Az 1971-1975. években összesen, mennyiségben		
Lakásépítés, 1000 darab	400	438
A szocialista szektor beruházásai, milliárd forint	480-500	574

Nemzeti jüvedelem

A IV. ötéves tervidőszakban a nemzeti jüvedelem folyamatosan és viszonylag egyenletesen nőtt, évi átlagban a tervezett 5,5-6 százaléknál nagyobb mértékben, 6,2 százalékkal. A növekedés öt év alatt összesen 35 százalékos volt. Az 1971-1975-ben megtermelt nemzeti jüvedelem összege — 1968. évi áron — megközelítette a 1600 milliárd forintot és mintegy 400 milliárd forinttal több volt az előző öt évinél.

A nemzeti jüvedelem növekedésében meghatározó szerepe továbbra is az iparnak volt. Az ipar aránya a nemzeti jüvedelemből 1968. évi áron — 44,9 százalékkal. Az építőipar részesedése 1970-ben 11,9 százalék, 1975-ben 11,7 százalék, a mezőgazdaságé pedig 16,8 százalék, illetve 14,5 százalék volt.

1975-ben a nemzeti jüvedelem belföldi felhasználásának volumene 29 százalékkal, ezen belül a fogyasztásé 28 százalékkal, a felhalmozásé 32 százalékkal haladta meg az 1970. évi. A fogyasztás a tervezett megközelítő ütemben, a felhalmozás az előirányzatnál nagyobb mértékben emelkedett. A belföldi felhasználásán belül a fogyasztás és felhalmozás aránya 1975-ben, 1968. évi áron 75:25 százalék volt, hasonló az 1970. évihez.

Ipar

Az ipari termelés a tervezett 32-34 százalékkal szemben 37 százalékkal, éves átlagban 6,5 százalékkal nőtt. A munka-

termelékenység — egy foglalkoztatottra számítva — több mint 35 százalékkal emelkedett, jóval gyorsabban az előirányoztnál. A termelésnövekedés 97 százaléka származott a termelékenység emelkedéséből, a tervezett 75-80 százalékkal szemben. A termelési hatékonyság javult a termelési szerkezet változásának is.

Az ipar állóeszköz-állománya öt év alatt 39 százalékkal bővült. Minden ágazatban sor került kapacitásbővítő, korszerűsítő beruházásokra. Az ipari beruházások 22,8 százaléka jutott a bányászatnak és a villamosenergia-iparnak, 7,7 százaléka a kohászatnak, 16,2 százaléka a gépiparnak, 18,9 százaléka a vegyiparnak, 8,6 százaléka az építőanyag-iparnak, 13,3 százaléka a könnyűiparnak és 11,2 százaléka az élelmiszeriparnak. A gépek és berendezések kihasználása nem változott számottevően.

A szocialista iparon belül az állami ipar termelése 36 százalékkal, a szövetkezeti iparé 52 százalékkal nőtt. A budapesti ipar aránya az ipari termelésen belül az 1970. évi 34 százalékról 31 százalékra csökkent, a vidéki iparé 66 százalékról 69 százalékra emelkedett.

Az ipari ágazatok többsége a tervezett ütemben növelte termelését. Legnagyobb mértékben a vegyipar és a gépipar teljesítette túl tervét. Számottevően elmaradt az előirányzattól az építőanyag-

A SZOCIALISTA IPAR TERMELESENEK NÖVEKEDÉSE

	1975-ben terv	1970-hez képest tény százalék
Bányászat	7	9
Villamosenergia-ipar	45	44
Kohászat	24	27
Gépipar	33	47
Építőanyag-ipar	55	28
Vegyipar	53	65
Könnnyű- és egyéb ipar	34	34
Élelmiszeripar	22	25
Összesen:	32-34	37

Az ipari termelés szerkezete főleg a központi fejlesztési programok végrehajtása, valamint a nemzetközi kooperáció fejlődése révén korszerűsödött. A tervidőszak folyamán fokozódtak a termékszerkezet korszerűsítésére, a változó piaci igények kielégítésére irányuló vállalati kezdeményezések.

A szénhidrogének aránya a népgazdaság energiafelhasználásán belül az 1970. évi 43 százalékról 1975-ben 57 százalékra emelkedett. Ez a szénhidrogén 10 százalékos csökkenése, az 1970. évinél 4 százalékkal több kőolajtermelés és a 49 százalékkal több földgáztermelés mellett következett be. A szénhidrogének importja jelentősen nőtt, a kőolaj csaknem kétszeresére, a földgázé négyszeresére. 1975-ben a felhasznált energiahordozók 25 százaléka importból származott, az 1970. évi 18 százalékkal szemben. A növekvő import lebonyolítására az ötéves tervidőszakban elkészült a Barátság II. kőolajvezeték és a Testvériség szovjet-magyar földgázvezeték I. szakasza. A villamosenergia-termelés öt év alatt 41 százalékkal nőtt.

A hengerléc- és hengerléc-termelés 31 százalékkal emelkedett. Ennél nagyobb mértékben nőtt a magasabb feldolgozású termékek termelése, például a hegesztett cső kétszeresre, a hidegvont cső körülbelül másfélszeresére.

Az alumíniumprogram keretében a bauxittermelés 2 millió tonnáról 2,9 millióra, a timföldé 441 ezer tonnáról 756 ezerre, az alumínium-félgyártmányoké majdnem 60 százalékkal nőtt. Az egy főre jutó alumínium-felhasználás 1970-ben 9,6 kg, 1975-ben több mint 12 kg volt.

A közúti járműprogram végrehajtása során gyors ütemben nőtt az autóbuzsok és részegységek termelése. Egyidejűleg csökkent a traktor-és tehergépkocsi-gyártás. Így a termelés szerkezete gazdaságosabbá vált, jelentősen bővült az export. 1975-ben 10 700 autóbuzst készítettek, 79 százalékkal többet, mint 1970-ben, a RÁBA-MAN-motorok gyártása az 1971. évinek több mint 3,5-szeresére nőtt.

A számítástechnikai programnak megfelelően a számítástechnikai termékek gyártása többszörösére emelkedett. Jelentősen nőtt az elektronikus elemek, alkatrészek termelése is.

Eszterga-, maró- és fűrőgépek közül kevesebbet termeltek, mint 1970-ben. A KGST-országokkal együttműködve, több új, gazdaságos mezőgazdasági gépfajta sorozatgyártását kezdték meg. Lényegesen meghaladta az 1970. évi orvosi műszerek gyártása és exportja. A gépipari fogyasztási cikkek közül a háztartási villamos hűtőszekrények termelése 1,8-szeresre, a háztartási villamos tűzhelyeké 3,5-szeresre, a magnetofonoké 43 százalékkal nőtt. A gépiparban az új termékek bevezetése mellett számos kor-

szertlen termék termelését megszüntették, a termékcsere-lődés üteme azonban nem volt kielégítő.

A petrokémiai program alaplétesítménye, a Tiszai Vegyi Kombinát új olefinműve 250 ezer tonna műanyag-feldolgozó kapacitással megkezdte üzemszerű termelését. A PVC-por termelése csaknem 3-szorosára, a vegyi szálaké több mint 2-szeresére emelkedett. A gyógyszeripar termelése öt év alatt 92 százalékkal nőtt. A vegyiparban belül a termékszerkezet korszerűsítése a gyógyszeriparban és a gumiiparban volt a leggyorsabb. A műtrágyatermelés — hatóanyag tartalommal — 22 százalékkal emelkedett.

Az építőanyag-ipari termékek közül a cementtermelés 36 százalékkal, a vasbeton födémgerendáé 21 százalékkal, a húzott síkűvegé 55 százalékkal volt több, mint 1970-ben, a falburkolócsompe-termelés csaknem meghatszorosodott. Az építési technológia változásával egyidejűleg a téglá-és cseréptermelek csökkent. Egyes építőanyagokból jelentős volt az import is.

A bútóiparban és a ruházati iparban végrehajtott rekonstrukció eredményeként modernizálódott a géppark, a termelési technológia, nőtt a termelékenység, javult a termékszerkezet, fokozódott a korszerű anyagok felhasználása. A bútóipar termelése 64 százalékkal nőtt, hasonló mértékű termelékenységemelkedés mellett. A textilipar 24 százalékos termelésnövekedésén belül a kötszőipar 1975. évi termelése 43 százalékkal volt több, mint 1970-ben.

Az élelmiszeripar ágazatai közül legnagyobb mértékben a hús-és sóipar termelése nőtt, 39, illetve 48 százalékkal. 1974-ig még a leggyorsabban fejlődő ágazatok közé tartozott a tartósítóiipar, termelése azonban 1975-ben egyes növények kedvezőtlen természetes eredményei miatt visszaesett. 1975-ben a tejipar termelésének volumene 24 százalékkal, a malomiparé 7 százalékkal volt több az 1970. évinél.

Építőipar

Az országos építési-szerelési tevékenység a IV. ötéves tervidőszakban az előirányoztnál jóval kisebb mértékben, 28 százalékkal, éves átlagban 5,1 százalékkal nőtt. A növekedés 1972-1973-ban — a beruházások növekedését mérséklő intézkedésekkel összefüggésben — lassult, a tervidőszak másik három évében, köztük 1975-ben is élénkebb volt.

Az építőipari vállalatok 45 százalékkal, az építőipari szövetkezetek 18 százalékkal növelték termelésüket. A téveszköz-épitőipari közös vállalkozásai 1975-ben lényegében ugyanannyit termeltek, mint 1970-ben.

A kivitelező építőiparban foglalkoztatottak száma a tervezettnél mérsékeltebben emel-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Megalakult az új argentin kormány

Az argentin katonai junta kinevezte nyolctagú kabinetjét. A főként katonatisztekkel álló kormánynak két polgári tagja van, a gazdasági és az oktatási miniszter. A külügyminiszter Cesar Guzetti ellentengernagy, a belügyminiszter Albano Harquindégy tábornok, a hadügyminiszter Luis Maria Klixa, a légierő dandártábornoka.

Az egyik leggazdagabb argentin családból származó Martinez de Hoz 1963-ban már volt gazdasági miniszter. Az utóbbi években Argentína legnagyobb acélipari társaságának volt az elnöke. Az új belügyminiszter az utóbbi hetekben a szövetségi rendőrség vezetőjének tisztjét töltötte be, a megbuktatott elnökasszony a katonák követelésére nevezte ki őt rendőrfőnöknek, hogy a baloldali gerillák elleni harcot irányítsa. A többi katonatiszt viszonylag fiatal, tapasztalatlan a közügyek irányításában.

Közben a katonák ellenőrzésük alá vontak néhány szakszervezetet — jelentette a TASZSZ Buenos Airesből. A szakszervezeti vezetőkkel megtartott találkozójukon a katonatisztek kijelentették, hogy a

hatóságok tiszteletben tartják a munkaügyi törvényeket, és nem engedik meg a munkálatóknak az önkényes elbocsátásokat.

Argentínában egyébként folytatódnak a letartóztatások. Az őrizetbe vett személyek száma a legújabb jelentések szerint már négyezer körül jár. A letartóztatottakat a külön és célra kijelölt hajókra szállítják.

A hatóságok ugyanakor szabadon engedték a megbuktatott kormány néhány másodrangú hivatalnokát. Közölték, hogy leváltották tisztségéből Argentína 30 nagykövétét is.

Egyes fegyveres csoportok az új katonai junta ellen is folytatták akcióikat. Córdoba-ban megtámadták a biztonsági erők őrszobáját, Rosarióban pedig három rendőrállomást rohamoztak meg. Caserosban, a Buenos Aires-től 25 kilométernyire fekvő városban három fegyveres megölte a szövetségi rendőrség egyik főfelügyelőjét, és megsebesített egy másik rendőrt. A katonai államcsíny óta Argentínában 20 személyt öltek meg. Magának a katonai hatalomátvételnek két halálos áldozata volt.

A Portugál KP sürgeti a reakciós mesterkedések megfékezését

Alvaro Cunhal, a Portugál Kommunista Párt KB főtitkára, aki pártküldöttség élén Luandába látogatott, sajtóértekezleten kijelentette, hogy Portugáliában ingatag és veszélyes a helyzet. „A portugál forradalmat valóságos veszély, a reakciós diktatúra helyreállításának veszélye fenyegeti — mondotta. — A legutóbbi hónapokban a reakciós erők különféle pozíciókat szereztek és arra törekednek, hogy felszámolják a szabadságjogokat, helyreállítsák a monopóliumok és a nagybirtokosok gazdasági és politikai hatalmát.” Hangoztatta egyúttal, hogy Portugáliában megvannak az ahhoz szükséges erők, hogy megakadályozzák a reakciós jobboldal győzelmét.

Luandában az Angol Népi Felszabadítási Mozgalom és a Portugál Kommunista Párt küldöttségeinek tárgyalásairól közös közleményt adtak ki. A két fél megerősíti, hogy fejleszteni akarja a barátság és az együttműködés kapcsolatát. A két nép közötti kapcsolatokat pedig a kölcsönös tiszteletre, a teljes egyenlőségre,

a függetlenségre és a belügyekbe való be nem avatkozásra kell alapozni — hangsúlyozza a közlemény. A két küldöttség követeli, hogy Angolából vonják ki a dél-afrikai csapatokat, támogattja a rhodesiai fajúldozó rezsim ellen hozott mozambiki intézkedéseket és hangsúlyozza szolidaritását Nanubia és Zimbabwe népeinek felszabadító harcával és a dél-afrikai népek az apartheid-rezsim ellen vívott küzdelmével.

A Portugál Kommunista Párt Politikai Bizottsága Liszszabonban kiadott nyilatkozatban mutatott rá: a reakciós erők minden módon feszült helyzetet próbálnak kialakítani az országban, hogy megzavarják a választások lebonyolítását, rettegést és bizonytalanságérzetet keltsenek a választókban. A nyilatkozat figyelemre méltó a hatóságokat: ha bármilyen engedményeket tesznek a reakciós erőknek, ezzel korántsem a politikai és a társadalmi feszültség enyhülését szolgálják, hanem újabb provokációknak engednek utat.

Giscard javaslata az Európai Tanácsnak:

Sürgősen vitassák meg a nyugat-európai pénzügyi válságot

Giscard francia államfő javasolta az úgynevezett európai tanács jelenlegi elnökének, Luxemburg miniszterelnökének, hogy az áprilisban esedékes luxemburgi tanácsülésen tűzze napirendre az időszerű gazdasági és pénzügyi kérdések sürgős megvitatását.

Eredetileg az úgynevezett nyugat-európai integrációról szóló Tindemans-jelentés megvitatását tervezték. Ez a jelentés azonban vitákat és feszültséget keltett a francia kormánykoalícióban. Így Párizs jelenleg nem érdekelt a megvitatásban. A gaulleisták bírálták a jelentés „nemzetek feletti” vonásait, a giscardisták pedig kiálltak mellettük. Az elnök a kormánykoalíciónak a legutóbbi járási választásokon elszendevett

veresége után nem akar ebben a kérdésben nyilvánosan szembekerülni az UDR-rel, a gaulleista párttal.

Giscard javaslatának fő oka azonban a frank ellen indított támadás, amely a francia pénznem a nyugat-európai „pénzügyi kigyó” rendszeréből való kivonásához, a frank gyakorlati leértékeléséhez vezetett.

A frank újabb lebegtetésétől francia ipari körökben az export felélénkülését várják, a közvéleményben azonban nyugtalanságot keltett a frank újabb értékvesztése. A Le Monde szerint a frank értéke egy hét alatt a nyugatnémet márkához viszonyítva 5,6 százalékkal csökkent. A lap figyelmeztet rá, hogy ismét felárgálhatja a nyugat-európai „devizaháborút”.

Nyugat-Európa fő gondja az infláció és a munkanélküliség

Változatlanul az infláció és a munkanélküliség okozza a legtöbb gondot a nyugat-európai családoknak. A Közös Piac kilenc tagállamában folytatott januári közvéleménykutatás szerint ugyan a lakosság valamivel derültebbé ítélt meg a gazdasági kilátásokat, és reméli, hogy a recesszió még az idén véget ér, de korántsem tartja megnyugtatónak a jelenlegi helyzetet.

Az EKG tagállamaiban a munkanélküliség 1975-ben soha nem látott méreteket ért

el — állapítja meg a Közös Piac közzétett összefoglalása a munkaerőhelyzet tavalyi alakulásáról. 1975 végén nagyjából öt és fél millió teljes munkanélkülit tartottak számon az EKG területén. Ez a szám az egyébként is magas 1974-es adathoz képest mintegy 35 százalékos növekedést jelent. Ehhez új jelenség is társult: a részleges, de tartós munkanélküliség, amely az egyes tagállamokban tavaly 300-300 százalékkal emelkedett.

(Folytatás az 1. oldalról.)

kedett, a termelés növekedésének a tervezettnél nagyobb hányada származott a termelési növekedéséből. Ebben a gépesítés fokozódásának, az előregyártás széles körű elterjedésének nem volt döntő szerepe. Debrecenben, Szegeden és Budapesten a termék megfelelően, Veszprémben és Kecskeméten az eredeti terven felül házgyár létesült. Az építőipari gépek teljesítőképessége másfélzere-sére nőtt. Minden fontosabb munkafolyamat gépesítettéssel emelkedett. Növekvő, a tervezettnél azonban kisebb mértékben került alkalmazásra a könnyűszerkezetes építési mód.

— Öt év alatt 438 ezer lakás épült, 38 ezerrel több a tervezettnél és ezzel az 1961—1975. évekre előirányzott 1 milliós lakásépítési terv 47 ezerrel túlteljesült. Az állami lakásépítés kevesebb, az egyéni lakásépítés több volt a tervezettnél. A lakások 59 százaléka a városokban épült. Az épített lakások átlagos szobaszáma és felszereltsége kedvezőbb volt, mint az előző tervidőszakban. Széles körűvé vált a lakótelepi építkezés, javult a kapcsolódó — szolgáltató, egészségügyi, kulturális stb. — létesítményekkel való ellátás.

Mezőgazdaság, erdő- és vízgazdálkodás

A mezőgazdasági termékek termelése folyamatosan, évről évre emelkedett és öt év alatt összesen 18 százalékkal, éves átlagban 3,4 százalékkal volt több, mint az előző öt évben. A terv öt évre 15—16 százalékos termelésnövekedést irányzott elő. A szocialista mezőgazdasági nagyüzemek termelése 1971—1975-ben 23 százalékkal volt több, mint az 1966—1970. években. A háztáji és kiegészítő gazdaságok, valamint az egyéb kistermelés termékeinek mennyisége az előző öt évhez képest 12 százalékkal nőtt. Ennek a termelés egyes ágai — például a sertés- és baromfi-tenyésztésben, a zöldség- és gyümölcs-termelésben — volt fontos szerepe. A mezőgazdaság az alapvető élelmiszerekből — a cukor kivételével — kielégítette a lakosság növekvő szükségleteit. Jelentősen fokozódott a mezőgazdasági termékek kivitele is.

— A növénytermelés az előirányzott 14—15 százalék helyett 16 százalékkal haladta meg az 1966—1970. évi. A szemes termények, különösen a két fő termény, a búza- és a kukoricatermés növekedésének döntő szerepe volt a nagyüzemi módszerek elterjedésében. 1971—1975. évben évente átlagosan 4,3 millió tonna búza és 5,9 millió tonna kukorica termelt, majdnem másfélszerese a III. ötéves tervidőszak mennyiségének. A búza hektáronkénti terméshozama 33,2 mázsa, a kukoricáé 41,7 mázsa volt, mintegy 10—10 mázsával több az előző öt év átlagánál és 4—5 mázsával több a tervezettnél.

A gabonatermesztésben elért kiemelkedő eredmények mellett a hazai fogyasztás, valamint az export növelése szempontjából egyaránt fontos a zöldség-, gyümölcs- és szőlőtermelés mérsékelt növekedésének elérése. A burgonyatermelés — csökkenő fogyasztás mellett — kevesebb volt, mint az előző öt évben. A cukorrépa-termelés annyi volt, mint az előző tervidőszakban, a répa cukortartalma az utóbbi években csökkent. A szőlő- és szőlőtermelés a korábbi szinten maradt.

Az állattenyésztés termelése gyorsabban emelkedett, mint az előző tervidőszakban. A termelés növekedése a tervezett 16—17 százalék helyett 21 százalék volt. A fontosabb állattenyésztési termékek közül a vágósertés-termelés emelkedett a leggyorsabban: 1975-ben 1,1 millió tonna volt, majdnem 1,6-szerese az 1970. évinél. A sertésállomány öt év átlagában meghaladta az előző öt évet, a hároméves-

kénti jelentős ingadozás azonban még nem szűnt meg, az 1975. évi végi állomány az előző évihez képest csökkent, de így is valamivel nagyobb volt az ötéves tervben számítottánnál.

Az 1975. évi vágómarhatermelés 378 ezer tonna volt, 17 százalékkal több, mint 1970-ben és a tervezettnél is nagyobb. A szarvasmarha- és a tehénállomány 1975 végén megközelítően annyi volt, mint öt évvel korábban, a tejtermelés az előirányzott 20 százalékos helyett 6 százalékkal emelkedett.

A vágóbaromfi-termelés 1975-ben 350 ezer tonna volt, 25 százalékkal több az 1970 évinél. A tojástermelés az 1970. évi 3,3 milliárd darabról 1975-ben 4 milliárd darabra emelkedett.

Az erdőterület öt év alatt 75 ezer hektárral nőtt és az időszelek végén 1545 ezer hektár volt, az ország földterületének 16,6 százaléka. Az 1975. évi 6850 ezer köbméter fakitermelés 14 százalékkal haladta meg az öt évvel korábbit. Ezen belül az iparipar-termelés 22 százalékkal nőtt, a tűzifa-termelés 13 százalékkal csökkent.

A közüzemi vízművek 1970-ben 520 millió köbméter, 1975-ben mintegy 700 millió köbméter vizet termeltek. A tervidőszak végén közműves vízellátásban részesült a lakosság 66 százaléka, az 1970. évi 55 százalékkal szemben, és a lakások 28 százaléka volt bekapcsolva a közcsatorna-hálózatba.

Az öntözésre berendezett terület 1975 végén 487 ezer hektár volt.

Szállítás és hírközlés

A közlekedési vállalatok 1975-ben 23 százalékkal több árut szállítottak, mint 1970-ben. Az áruszállításban tovább nőtt a közúti és a csővezetékes szállítás aránya. A vasúti áruszállítása 12,2 százalékkal, a tehergépkocsi közlekedési vállalatoké 30,5 százalékkal volt nagyobb az 1970. évinél, a csővezetékes szállított árumennyiség megkétszereződött. A vasúti forgalomban emelkedett a nemzetközi szállítások aránya. A tervidőszak alatt csaknem 800 kilométer vasútvonal forgalmát terelték át közútra.

Mind a távolsági, mind a helyi személyszállításban tovább nőtt az autóbusz-közlekedés, valamint a személygépkocsi szerepe. Újabb településeket kapcsoltak be az autóbushálózatba. 1975 végén az összes település 99 százalékába lehetett autóbusszal utazni. Öt év alatt a távolsági személyszállításban 10,5 százalékkal nőtt az utasok száma, ezen belül autóbusszal 35 százalékkal, repülőgéppel 29,6 százalékkal, vasúton 11,9 százalékkal kevesebben utaztak.

A helyi személyszállításban a villamoson utazók száma 1970-től 1975-ig majdnem 20 százalékkal csökkent. Budapesten a metrón utazók száma, részben a hálózat bővítése következtében, mintegy háromszorosára nőtt. A helyi közlekedést lebonyolító autóbuszok 1975-ben 32,2 százalékkal többet utaztak, mint 1970-ben.

A vasúti közlekedésben folytatódott a pálya- és gördülőállomány, valamint a vontatás korszerűsítése. A villamosított vonalak hossza öt év alatt 361 kilométerrel nőtt, és 1975-ben 1198 kilométer volt az összhálózat 15,4 százaléka. A vasúti a tervezettnél több villamos és Diesel-mozdonyt szerzett be. A villamos és Diesel-vontatás aránya az 1970. évi 66 százalékról 90 százalékra emelkedett.

Az országos úthálózat fejlesztése során átadták a forgalomnak az M 1-es gyorsforgalmi út Tatabánya és Komárom közötti szakaszát, az M 7-es autópályát Balatonaligáig, valamint a Balatonaliga—Zamárdi közötti autópályát. A meglévő utak több mint 10 százalékát korszerűsítették, szélesítették. Újhidakat, alul- és felüljárókat építettek.

(Folytatás a 8. oldalon.)

Egyiptom mind messzebbre kerül a haladó arab mozgalmaktól

Francia—egyiptomi fegyverszállítási megállapodás

Az egyiptomi kormány intézkedései újabb bizonyítékokat szolgáltatnak arra, hogy Egyiptom mind közelebb kerül a tőkés világ vezető hatalmaihoz és eltávolodik az arab haladó országok és nemzeti mozgalmak céljaitól.

Szadat elnök a Szuézi-csatorna térségében állomásozó katonai egységeknél tett látogatásai során hangoztatta, hogy a hadsereg a jövőben mind több nyugati fegyvert kap. Ezt támasztja alá Gamal-Abd el-Nasir hadügyminiszter párizsi látogatása és francia kollégájával, valamint más államférfiakkal folytatott tárgyalása. A megbeszélések középponti témája a két ország által kötendő fegyverszállítási megállapodás volt.

A francia államférfiakkal folytatott tárgyalásainak befejezése után, az egyiptomi hadügyminiszter sajtókonferenciáján egyebek között hangoztatta: „Igen boldogan és elégedetten veszek búcsút a francia fővárostól, mivel látogatásom eredményei a legvéresebb reményeknek is megfelelnek.” Az egyiptomi hadügyminiszter a továbbiakban rámutatott, hogy a francia vezetőkkel folytatott megbeszélései megerősítették a két ország katonai területen való együttműködési szándékát, beleértve az egyiptomi hadiipar létrehozásában való francia közreműködést, valamint a különböző fegyverzetek szállításával kapcsolatos kérdéseket is — mondotta Gamal.

A francia hadügyminiszter a kérdéssel kapcsolatban csupán annyit mondott, hogy hosszú lejáratú tervekről van szó és Franciaország a jövőben részt vesz mind az egyiptomi légi-erő, mind a szárazföldi hadsereg szükségleteinek kielégítésében.

Letartóztatások, súlyos ítéletek Egyiptomban

Nyilvánosságra hozták, hogy az egyiptomi legfelsőbb bíróság számos munkás és értelmiségi ellen súlyos ítéleteket hozott. A heluanai munkásokat tömörítő állítólagos kommunista szervezkedés célja a vádirat szerint az volt, hogy „kommunista szervezetet hozzanak létre Heluanban”. „Elégedetlenségét szították a munkások között”, „röplapokat terjesztettek” — hangzik a vádirat, amelynek állítása szerint „Kairóban is megpróbálták kommunista sejteket létrehozni”. A fővádlottak, Abdul Husszein Szoliman öt évi szigorított kényszermunkára ítélték, a másodrendű vádlottak három évi börtönrre. A többi vádlottat több hónaptól két évig terjedő kényszermunkával és súlyos pénzbüntetéssel sújtották.

Azt is bejelentették, hogy „kommunista röplapok terjesz-

Százezres munkástüntetés Brüsszelben a munkanélküliség és az infláció ellen

A Belga Általános Munkásszövetség, az FGFB felhívására mintegy százezer dolgozó tartott tiltakozó felvonulást és nagygyűlést. A tüntetést nyilatkozatban támogatta a Belga Kommunista Párt és a szocialista párt is. A kereszténydemokrata szakszervezeti szövetség, a CSC nem csatlakozott a tiltakozó mozgalomhoz, tagjai közül azonban nagy számban vettek részt a tüntetésen.

Az FGFB azért hívta össze a nagygyűlést, hogy követelje a kormánytól a mostani gazdaságpolitika módosítását. Belgiumban csaknem egy negyed millió az állandó munkanélküliek száma, ez több, mint a munkaképes lakosság nyolc százaléka. A részleges munkanélküliség száma meghaladja a 150 ezret. A munkanélküliség kívül mindjában sújtja a dolgozókat az infláció és a kisebb jövedelmű lakosságot hátrányosan érintő adórendszer. A kormány gazdaságpolitikai ter-

Az ADN washingtoni jelentés szerint a Fehér Ház bejelentette, hogy Ford elnök jóváhagyta a C-130 típusú szállítógépek Egyiptomnak való eladását. A kérdés a kongresszus elé került jóváhagyásra.

A legújabb fejleményeket kommentálva, a Novoje Vremja hangsúlyozza: az egyiptomi példa bizonyíték arra nézve, milyen negatív következményekkel jár a külön egyezmények politikája. A világ közvéleményét érthetően megdöbbentette az egyiptomi kormány lépése, amely a szovjet—egyiptomi szerződés felmondásához vezetett és amelyre olyan időpontban került sor, amikor az Egyesült Államok fokozott katonai támogatást nyújt a Szinai-félsziget kizárólagos részét, a Gázai övezetet, a Jordán folyó nyugati partját és a Golan magaslatokat megszállva tartó Izraelnek.

Nyilvánvaló — mutat rá a Novoje Vremja cikke —, hogy Egyiptomban ártékelik az ország egész kül- és belpolitikáját és ezzel kárt okoznak annak a harcnak, amelyet az arab népek vívnak az igazságos és tartós rendezésért, az izraeli agresszió következményeinek felszámolásáért. Szadat elnök lépéseivel a nyugati országok, mindenekelőtt az Egyesült Államok, valamint a Perzsa-öböl nyugatbarát rezsimjeinek jóindulatát próbálja megnyerni. Jelentős katonai és pénzügyi segítségre számított ezektől az országoktól, csupán arról feledkeznek meg, hogy ezt a segítséget az amerikai politikai életben, a kongresszusban nagy befolyással rendelkező Izraelbarát körök fogják majd adagolni — írja a Novoje Vremja.

tésének” vádjával letartóztaták Igalai Abdul Hszan újságírókat. Az egyiptomi sajtó közlése szerint az utóbbi napokban számos „kommunista-gyanús” személyt vettek őrizetbe és hallgattak ki.

Ugyanakkor tovább halad az a politikai folyamat, amely az Arab Szocialista Uniónak — az ország egyetlen politikai tömegszervezetének — fokozatosan több párttá történő átalakítása irányába mutat. A nemzetgyűlés és az ASZU központi bizottságának ülése úgy döntött, hogy „politikai szervezetek”-ké változtatja az eddigi „politikai fórumok” elnevezést. A nyugatnémet lapoknak adott interjúban egyébként Szadat elnök maga is utalt rá, hogy a mostani időszakot átmeneti állapotnak kell tekinteni, amely után pártok alakulnak Egyiptomban, miután „kialakult ennek gyakorlata”.

veit a deficit csökkentésére korlátozni kívánják a szociális kiadások egy részét, olyan jövedelemkorlátozó intézkedéseket akarnak bevezetni, amelyek a szakszervezetek megítélésére szerint a gazdaságoknak kedveznek, a kiskeresetűek számára, viszont rendkívül hátrányosak.

Az ország minden részéből harminchat különvonat és több száz autóbusz szállította a felvonuló dolgozókat a fővárosba. A tüntetők délelőtt négy nagy oszlopban, vörös zászlókkal, jelszavakkal vonultak végig Brüsszel központjában, és az egyik téren nagygyűlést tartottak. A menetben ott voltak a Belga Kommunista Párt és a szocialista pár vezetői, parlamenti képviselői, szenátorai. A nagygyűlésen Georges Debunne, az FGFB főtájkára mondott beszédet és a többi között kijelentette: a szakszervezetek a tüntetéssel kinyilvánították erejüket és eltökéltséget arra, hogy megvédik a munkások érdekeit.

Letette az esküt az argentin elnök

Jorge Videla tábornok, Argentína új köztársasági elnöke a Buenos Aires-i elnöki palotában letette a hivatali esküt. A tábornok az ország alkotmányára és a katonai junta „nemzeti átalakítási rendeleteire” esküdt fel.

Az eskütételi szertartáson jelen volt számos magas rangú katonatiszt, köztük Emilio Massera, a haditengerészet és Orlando Agosti, a légierő főparancsnoka, akik Videlával együtt alkotják a háromtagú juntát.

Isabel Perón kormányának megdöntése után bejelentették, hogy a legfelsőbb állami szerv a junta, és joga van az elnök kinevezésére és elmozdítására. Saját bejelentése szerint a

junta legfeljebb 3 évig fog hatalmon maradni.

Miután Videla elnök letette az esküt, a nyolctagú új argentin kormány is felesküdt az új köztársasági elnök előtt.

A külügyminisztérium bejelentette, hogy tíz újabb ország ismert el az új argentin kormányt.

Tűzharc volt Morenóban Buenos Aires nyugati külvárosában az argentin biztonsági erők és mintegy húsz fegyveres között, akik egy rendőrszobát akartak megrohmozni. Hivatalos közlemény szerint az összecsapásban a biztonsági erők legalább három fegyverest megöltek, majd üldözőbe vették a menekülő támadókat, és egy közeli külvárosban ismét összecsaptak velük.

Jorge Videla argentin elnök

Jorge Videla tábornok, Argentína 38. köztársasági elnöke, aki letette a hivatali esküt, 1925-ben született a Buenos Aires tartományban fekvő Mercedes városban. Apja katonatiszt volt. Videla 1944-ben végezte a katonai főiskolát, és hivatalos tiszt lett a hadseregben. Több fontos tisztséget töltött be, köztük katonai attasé volt Washingtonban. Később a szárazföldi hadsereg vezérkari főnöke lett. Ebben a tisztségében került először a fgyelem középpontjába, mert katonai vizsgálatot vezetett a három A-val jelzett, hírhedt szélsőjobboldali szervezet ellen, amely ismert baloldali személyiségeket gyilkolt meg. A vizsgálat feltárta, hogy a szálak az akkor még népjóléti miniszterhez, Perón asszony személyi titkárához, José Lopez Regához vezetnek. A peronista jobboldal vezérének, Lopez Regának, akkor sikerült ugyan a vizsgálatokra pontot tételnie és Videlát leváltatnia a bizottság éléről, de a főtitkár kar megakadályozta,

hogy a vezérkari főnököt bosszúból elmozdíthassák tisztségéből. Miután a befolyásos Lopez Regát tavaly sikerült eltávolítani a hatalomból, Videlát a hadsereg főparancsnokává nevezték ki. Videla az úgynevezett „hivatásos főtisztek” elismert vezetője lett s nyilatkozatában egyre élesebben lépett fel a kormányzati válság, a korrupció, a növekvő gazdasági káosz, a jobb- és ultrabal terrorizmus ellen, határozott intézkedéseket sürgetett, és elutasította „a problémák Pinochet-féle megoldását”.

A március 24-i katonai puccs után a Videla vezetésére álló állókatonai junta programnyilatkozatában meghirdetett céljai közül több, bizonyos fokig a nép sürgette érdekeit tükrözi — hangsúlyozza az Argentin Kommunista Párt. A nyilatkozat azonban arra is rámutat, hogy a hatalomra került katonákat, köztük az új elnököt, nem szavalk, hanem tetteik alapján fogják megítélni.

Waldheim a Biztonsági Tanács elé utalta a libanoni helyzetet

Ismét rendkívül heves harcok folytak Libanonban. A baloldali fegyveres erők Bejrút üzleti negyedében a falangista jobboldal utolsó erődítményeit tartják tűz alatt. A csatározások átterjedtek az ország északi részén fekvő Tripoli kikötővárosra is. Nem hivatalos adatok szerint 24 óra alatt 200 ember halt meg, négyszázan megsebesültek. Az egy év óta dúló polgárháborúban összesen tizenötzren vesztették életüket, a sebesültek száma 32 ezer.

Közben folytatódnak a libanoni válság politikai rendezését célzó erőfeszítések. Jaszszar Arafat, a Palesztinai Felszabadulási Szervezet végrehajtó bizottságának elnöke folyamatosan tárgyal Kamal Dzsumbattal, a Haladó Szocialista Párt elnökével, a libanoni baloldali kulcsszemélyiségével.

Kurt Waldheim ENSZ-főtájkára a Biztonsági Tanács elé utalta a libanoni helyzetet. A világszervezet alapokmányá-

nak 99. cikkelyére hivatkozva, Waldheim a Biztonsági Tanács elnökehez intézett levélben hangsúlyozza: a rendkívüli módon kiéleződött libanoni helyzet és az a veszély, hogy a konfliktus átcsap az egész térségre, arra készíti fel, hogy felhívja a testület figyelmét a helyzet súlyosságára.

Libanonban nem szűnnek a harcok. Ezren és ezren vesztették életüket, és a halálos áldozatok száma napról napra nő. Az ország gazdasága romokban hever. Sürgős felhívást intéztem a konfliktusban érintett frakciókhoz és vezetőkhöz, hogy azonnal hirdessék meg a tűzszünetet, felhívást azonban nem fogadtak meg — hangzik egyebek között Waldheim levele, melyben a főtájkár megindokolja, hogy miért élt az alapokmány 99. cikkelye által biztosított joggal.

Egyelőre nem tudni, hogy mikor ül össze a Biztonsági Tanács a libanoni helyzettel megvitatására.

A Dél-afrikai Köztársaság rákényszerült fegyveres erők kivonására Angolából

A dél-angolai Cunene folyó egyik hídján áthaladt az utolsó dél-afrikai katona is és ezzel véget ért Pretoria sikertelen agressziója a népi köztársaság ellen. Pieter Botha dél-afrikai hadügyminiszter a helyszínen adott nyilatkozatában kijelentette, hogy az ötezer főnyi intervenció alakulatát továbbra is készenlétben tartják és az — mint mondta — „a határ túlsó oldalán védelmezi majd Dél-Afrika érdekeit”.

Mint emlékeztet, Angola területén a beavatkozásra egy dél-afrikai tőkével felépült vízi erőmű „védelme” szolgáltatót ürügyet. Az intervenció csapatok azonban a fegyveres harcok idején mélyen benyomultak Angolába és az FLNA és UNITA szakadár szervezetek oldalán beavatkoztak a küzdelemben. Az összecsapások során a dél-afrikai egységek nagy veszteségeket szenvedtek, noha 140 milliméteres ágyúkat és harckocsikat is bevetettek.

A Biztonsági Tanács megkezdte az Angola ellen elkövetett dél-afrikai agresszió

kérdésének megvitatását. A tanácskozáson az Angolai Népi Köztársaság kormányának képviselője, Pascal Luvalu nagykövet mellett meghívottként részt vesz Kuba, Egyiptom, Guinea, Kenya, a Malgas Köztársaság, Nigéria, Sierra Leone, Szomália és Jugoszlávia képviselője is.

Pretoriának — hangsúlyozta Luvalu nagykövet — teljes kártérítést kell fizetnie azokért a hatalmas károkat és veszteségeket, amelyeket az angolai népek okozott.

Az angolai képviselő rámutatott arra, hogy országa jóhiszarcában számíthatott barátainak segítségére. „Éppen ezért teljesen értelmetlen, ha bizonyos körök valamiféle szovjet és kubai beavatkozásról beszélnek. Az Angolai Népi Köztársaságnak jogában áll bármelyik országhoz segítségért folyamodni, ha úgy érzi, hogy ez szükséges” — hangsúlyozta Pascal Luvalu.

Kenya ENSZ-nagykövete rámutatott arra, hogy Namibia folytatódó megszállása súlyosan veszélyezteti a békét.

A kísérlet társadalmi veszélyessége

A törvény egyes emberi magatartásokat azért nyilvánít bűncselekménynek, mert azok veszélyt jelentenek a társadalomra.

A büntett elkövetésének gondolatától az eredmény bekövetkezéséig a bűnös cselekvés különböző fázisokon mehet keresztül. Először szándék keletkezik, elhatározás a cselekmény elkövetésére. Ezután az elkövető az előkészület körében fejthet ki tevékenységet, majd megkezdheti a bűncselekmény elkövetését. A teljes törvényi tényállás megvalósításával válik az emberi magatartás nyomán a bűncselekmény befejezetté.

Az előkészületi cselekmény

a büntett lehetővé tétele, véghezvitelének megkönnyítése, a jogsértő eredmény előzetes biztosítása végett történik. Előkészületről akkor beszélünk, amikor a bűncselekmény elkövetése céljából az elkövető az ehhez szükséges vagy az ezt könnyítő feltételeket biztosítja (kipuhatólja, hogy mikor alkalmas a hely és az idő az elkövetésre), a szükséges eszközöket vagy kellékeket megszerzi (a lopáshoz álkulcsot vesz), illetve a véghezvitelre alkalmasra teszi. Előkészületi cselekmény az is, amikor más felhív az elkövetésre, a bűncselekményre ajánlkozik, vagy vállalkozik, vagy megállapodik a közös elkövetésben. Az előkészületnek már nagyobb társadalmi veszélyessége, mint a bűnös szándéknak, bár a bűncselekmény elkövetése még nem vette kezdetét. Ezért a BTK csak a legsúlyosabb bűncselekmények (emberölés, állam elleni bűntettek stb.) előkészületét rendeli büntetni.

A kísérletért ugyanolyan büntetést

tartalmaz a Btk., mint a befejezett cselekményért. A be nem fejezett (pl. az eredmény elmaradása) általában enyhébb értékelésre ad okot. De a társadalomra való veszélyesség és ennek folytán a konkrét büntetés megállapításánál az egyéb körülményeken kívül különös jelentősége van annak, hogy miért maradt el a bűncselekmény befejezése. Lehetséges, hogy az elkövető mindent megtett, hogy az eredmény beálljon, és rajta kívül álló okból, esetleg más személyek magatartásának következménye az eredmény elmaradása. (Pl. az elkövető megtámadja a sértettet, hogy megölje, és cselekményét csak azért nem tudja véghezvinni, mert lefogják, így csak megsebesíti áldozatát.) Ilyen esetben semmivel sem kisebb a cselekmény veszélyessége az elkövető magatartásának elbírálása szempontjából, mintha be is fejezte volna a cselekményt. Az eredmény elmaradása — különösen egy többszörös bűnelkövetőnél — csak

bűnösség nélkül nincs felelősségrevonás,

az elkövetőn kívüli körülmények pedig nem szüntetik meg a felelősségre vonás indokoltságát. Annak azonban igen nagy jelentősége van, hogy milyen okokra vezethető vissza a befejezettség elmaradása. A külső körülményekre visszavezethető okok csak kisebb mérvű enyhítésre adnak alapot. Ha azonban az elkövető magatartása folytán nem fejeződik be a bűncselekmény, akkor ennek a körülménynek a büntetőjogi értékelés szempontjából különös jelentősége van. Ezért mondja ki a Btk. 10 §-ának (3) bekezdése, hogy nem büntethető kísérlet miatt az, akinek önkéntes elállása folytán maradt el a büntett véghezvitele, továbbá az sem, aki az eredmény bekövetkezéséig önként elhárította. Tehát ha a cselekmény tovább folytatásának és az eredmény elmaradásának oka az elkövető, akkor büntetőjogi felelősségre vonásra nem kerülhet sor, a nyomozást meg kell szüntetni, vagy ilyen okból felmentő ítéletet kell hozni. Ez a körülmény a cselekmény társadal-

mi veszélyességének enyhébb fokára, annak csökkenésére, illetve megszűnésére utal. A büntetlenség ösztönzi az elkövetőket az önkéntes elállásra, illetve az eredmény elhárítására. Nagyobb érdek fűződik ahhoz, hogy ne következzen be a káros eredmény, mint hogy az elkövetőt megbüntessék.

Önkéntes elállásról csak akkor beszélhetünk, ha a cselekmény, az elkövető tevékenysége tovább folytatható lett volna. Erről nem lehet szó olyankor, amikor az elkövetőnek nem is állt módjában további hasonló magatartást kifejtetni. Pl. a sértett ellenállása folytán nem tudta az erőszakos nemi közöszlést elkövetni. Ha az elkövetőn kívül álló ok miatt nem valósult meg teljesen a bűncselekmény törvényi tényállása, akkor büntetés kiszabásának van helye. Ha már az elkövető a maga részéről mindent megtett, hogy az eredmény bekövetkezzen, de az nem állott be, és nem ismétli meg a magatartást, nem válik büntet-

lenné. (Pl. róló a sértettre, de nem találja el. Nem lö újból, hogy megölje; ekkor emberölés kísérletéért büntethető.) Az elkövetőnek saját kezdeményezésére, saját akaratából kell a bűncselekmény megvalósításához szükséges további magatartástól elállnia. Annak

Ha többen vesznek részt

egy bűncselekményben, büntetlen csak akkor lesz az önként elálló, ha a bűncselekményt a többi elkövető sem viszi véghez. A törvény nem azt mondja, hogy büntetlen, aki a cselekmény végrehajtásától önként elállt, hanem azt, hogy az a büntetlen, akinek önként elállása folytán maradt el a büntett véghezvitele.

Az önkéntes eredmény elhárítása esetében az elkövetési tevékenység kifejtése már megtörtént, és annak következményeként a káros eredmény akadályozó magatartás nélkül bekövetkezne. Pl. az elkövető mérget belekeverte sértett ételbe, amelyet az elfogyasztott. Két órán belül a mérge felszívódna, és a halál bekövetkezne. A vádlott azonban megbánta cselekményét és mentőket hív, akik kórházba szállítják a megmérgezettet,

csak az nem büntethető

akinek önkéntes és céltudatos tevékenysége folytán nem állt be az eredmény.

Ha a cselekmény magában véve is megvalósította az önkéntes elállás vagy az eredmény elhárítása folytán valamely más büntett törvényi tényállást, e büntett miatt az elkövető felelősségét meg kell állapítani. Pl. a vádlott késsel meg akarja ölni áldozatát, több késszúrást ejt rajta, amelyek azonban nem halálosak. A sértett könyörög, hogy ne bántsa őt. Az elkövető megszája és azt mondja, hogy most az egyszer megkegyelmezek neki. Tovább nem bántja, hanem orvoshoz viszi. Az okozott sérülések 8 napon túl gyógyulnak, és nem voltak életveszélyesek. Ebben az esetben az emberölési cselekménytől önként elállt az elkövető,

azonban nincs jelentősége, hogy mi az indítéka annak, hogy nem folytatja tovább az elkövetési magatartást, hogy belső érzelmi vagy akarat tényezők játszottak-e közre, a felelősségtől való félelem vagy a megbánás eredményezte-e azt.

ott gyomormosást végeznek, és olyan gyógyszereket adnak, amelyek a halálos eredmény bekövetkezését megakadályozzák. Az önkéntes eredmény elhárítás esetében is szükséges, hogy az elkövető céltudatos tevékenységének eredményeként hátruljon el a következmény. Ne a véletlennek, hanem az ő tevékenységének szükségszerű következménye legyen az eredmény elmaradása. Ha az elkövetési tevékenység folytán a káros eredmény nem is következett volna be, akkor az elkövető további tevékenysége büntetlenséget nem hozhat.

Ha többen követték el a büntett vagy vétséget, nem szükséges, hogy valamennyien közreműködjenek az eredmény elhárításában. Ők büntetőjogi felelnek magatartásukért. Közülük

mert módjában lett volna tettét befejezni. Az egyes szűrésok halálos eredményre vezettek volna. Ebben az esetben súlyos testi sértésért kell őt elítélni.

Mint láttuk, a társadalmi veszélyességnek igen nagy jelentősége van Büntető Törvénykönyvünkben. Ha csak a kísérlettel kapcsolatos rendelkezéseket vizsgáljuk, világosan láthatjuk, hogy miképpen változik a büntetőjogi felelősségre vonás mértéke és módja az elkövetett magatartás társadalomra való veszélyességének foka szerint. A társadalom érdekeinek szem előtt tartásával válik mellőzhetővé a büntetés, bár az elkövető megérdemelné, de a visszatartó hatás fontosabb.

Dr. S. S.

Baricza József igaza

Baricza József a Fővárosi Bv. Intézet Gyorskocsi utcai épületében raktárkezelő őrnök. Napi munkája mellett ő bonyolítja le a havi élelmiszervásárlásokat is. Az egyik vásárlás után elítélőtársai megvádolták, hogy a hivatalos árnál többet számolt.

A bejelentések után megindult a vizsgálat.

Nézzük, mivel gyanúsították Bariczát! Az egyik elítélt azt állította, hogy tizenegy forinttal károsította meg. Ugyanis tíz doboz Symphonia cigarettáért ötvenhat forintot fizetett.

A másik elítélt huszonöt doboz Munkás cigarettáért kilencven forintot fizetett. Véleménye szerint Baricza öt három forinttal károsította meg.

A harmadik panaszos a kilenc forint ötven filléres fogékfét hét forint hetven fillérnek számolta.

A negyedik feljelentő az egy forint nyolcvanas dzsemet egy húsznak vélte.

Az ötödik a cigarettapapír kilencven filléres ára helyett hatvan fillért számolt...

A rosszul tudott árak, a rossz szorzások alapján követelték a „károsultak” a különbözet visszatérítését, és természetesen a bűnösnek, csalónak kiküldött Baricza „fejét is követelték”...

A vizsgálat során minden tisztázódott. Baricza József senkit, egyetlen fillérrel sem károsított meg.

Baricza József hosszú ideje dolgozik felelősségteljes beosztásában. Munkáját mindig becsületesen végezte. Tizenhat dicsérete is ezt igazolja. Ennek ellenére megalapozatlanul vádolták, gyanúsították, hogy csalt, lopott. Súlyos vádak ezek, még akkor is, ha minimális összegről van szó. Vitatkozni lehetne azon is, hogy a magukat károsultnak tartó személyek csupán tévedésből számoltak helytelenül, vagy nagyon is jól tudták, hogy a Baricza által számlázott összeg a jó, de megpróbálták egy kis borsot törni az orra alá.

Baricza József ártatlan, mégis keserű a szája íze, hiszen egy ilyen vizsgálat még akkor is megviseli az embert, ha tiszta a lelkiismerete és tudja, hogy nem követett el szabálytalanságot, visszaélést.

ZIMM

VICCES AZ EGÉSZ?!

A házastársak elválása gyakran nem tesz pontot az elrontott családi élet végére. Sőt, nem ritkán tapasztalható: a felfokozott szenvedélyek oly annyira megerősödnek, hogy nem ismernek gátat. Az egymás ellen forduló akarat nem veszi figyelembe, hogy a kölcsönös harcnak már rég megvannak az ártatlan áldozatai: a gyermekek. Akik anyjuk, apjuk értelmetlen viaskodásának hol néma szemlélői, hol síró, jajgató célpontjai, s feltétlenül a vesztesei. Mert lehetetlen, hogy a válás után is dúló családi háború ne károsítsa meg a serdülő gyermekeket, akiknek kiegyensúlyozott otthonra, szeretetre, testi, lelki és szellemi táplálékra lenne szükségük, s ehelyett kapják a gyűlölet, a szeretetlenség morzsáit! Elkerülhetetlen, hogy ne sérülten lépjenek át a felnőttkor küszöbét. S a szülők makacsul ismételtgetve álértveiket, hangoztatva jószágukat, tisztességüket, külön-külön járják a maguk útját, mely mondani sem kell: zsákutca. S könnyen kitalálható, hogy hová vezet.

Veizer László egy év és négy hónapnyi jogerős ítéletet tölti a Fővárosi Bv. Intézetben; lopás, magánlaksértés, erőszakos nemi közöszlés miatt. S mindezt az elvált felesége terhére követte el.

— Vicces az egész! — mondja olyan ártatlan-könnyedén, mintha valami gyermekcsínyt követett volna el, ő, a negyvenhárom éves, erős, magas testalkatú férfi. Valóban?

A válóság azonban egészen mást mutat: egy fedél alatt élt vele a volt feleség is, a nagy és tágas családi házban — egyetlen szobában. A külön bejáratú lakrész azonban nem akadályozta meg őt abban, hogy ha alkalom kínálkozik rá: meg ne üsse, meg ne rúgdossa, ne fojtogassa az asszonyt, a gyerekei anyját. S most is, e beszélgetés közben, folyton azt emlegeti, hogy sem erre, sem arra nincs bizonyíték. Az orvosi látletelek semmit sem érnek — szerinte. S amikor arra célozik, hogy ő maga tudja legjobban, mit tett, s neki aztán nem kell semmiféle bizonyíték, hogy mindaz igaz, amivel vádolták: elneveti magát, s annyit mond: megérdemelte, amit kapott, az asszony. Nos, hát végül is erről van szó. De — vetődik föl a kérdés joggal — valóban megérdemelte-e az asszony? S e kérdés másik oldala: lehet-e csaltatlan és önhatalmú bírāja a férj a feleségnek? A válasz mindkettőre: nem.

Szerencsére elmúltak már azok az idők, amikor a férj tárgyként, jobbik esetben vagyon tárgyként kezelhette — a szó kettős értelmében —, a feleségét, s úgy bántotta vele, ahogy tetszése kívánta. S nem beszélve arról, hogy itt már elvált feleségről van szó, aki a volt férjtől teljesen különálló, független személy. Akit törvények védenek, mint minden más állampolgárt.

S annak ellenére, hogy mindezt tudta Veizer László, azt tette, amit az előbbiekben elsoroltunk, azon a vélt jogen, hogy évekké elelőtt együtt éltek. Vajon hogyan és miképpen jutott ilyen tragikusan rossz helyzetbe két ember kapcsolata? A férfinak jó szakmája van: villanyszerelő, a feleség betanított munkás, tehát mindketten keresnek s

meg is van az eredménye: a szép, tágas családi ház. Igaz, a férfi még munka után is a munkát keresi: többletmunkát vállal, bontást s más különféle jövedelmek elfoglaltságot keres magának. S ez utóbbi a lényeg: magának szerez, magáért törekszik minél több pénzt előteremteni. A környezet, a feleség, majd a gyerekek csak mellékszereplők, a főszerep az övé. S a szerzés, az egyre gyarapodó anyagi javak annyira magával ragadják, hogy céllá válik mindaz, aminek a teljes életben csak esz-köznek kellene lenni. A pénz, a pénz, a pénz — ekörül forog minden gondolata, a nap huszonnégy órájából tizenhatot erre fordít, a családnak pedig mind ridegebb tekintet az osztályrésze. S ez így megy éveken keresztül.

Csoda-e, ha az asszony fellázad ez ellen a sors ellen? Az lenne a természetellenes, ha belenyugodna. Bizonyára megpróbálta előbb szép szóval, majd duzzogással, később már keménykedő szóval eltéríteni férjét az esztelen szerzési mániától, de nem sok sikerrel. Nem figyelt föl sem szavaira, sem könyörgéseire. Nem érdekelte, sőt, ő úgy tudta, hogy ehhez az asszonynak semmi köze! S így nem csoda, hogy a valóperri tárgyaláson kérdezte meg először feleségét, hogy tulajdonképpen miért akar elválni. Ha a választ megkapta, akkor sem érdekeltette túlságosan, mert a második tárgyalásra már el sem ment. Furcsa indulatában csak az asszonyt hibáztatta, az ok helyett a következményt szidta. Mert lehet-e csodálkozni, ha az érzelmi sivárság, a nemtörődomség az asszonyt is hanyagá, rideggé tette? Ha a férj viselkedése miatt elhidegült annak idős szüleitől is? A lakás, az otthon egyre inkább elhanyagolt lett, épp olyan, mint az asszony, a családanya?

Az otthon-, illetve az életmódteremtéshez két egyenrangú ember kapcsolatára, azonos felelősségére van szükség. Ha ez megbomlik, akkor a következmény olyan lesz, mint amit Veizer László saját maga tapasztalt. A tanulság kézenfekvő: amikor a pénz s az anyagi javak megszerzése életcélá válik, nem pedig az élet egyik eszközévé, akkor tönkresilányulnak az emberi kapcsolatok, száműzött lesz az emberi szó, s meghal az emberi érzélem, helyébe ridegség, számítás és gyűlölet lép.

Mindez valóban kézenfekvő, de vajon számot vetett-e Veizer László így tetteivel és annak következményeivel? Az a kijelentése, hogy vicces az egész — nem éppen arról tanúskodik, holott neki kellene elsősorban elgondolkodni viselt dolgain, annál is inkább, mert nemcsak saját magát érinti, hanem a volt feleségét is — és mindenekelőtt a gyerekeit. Mert az az élet rendje, hogy nemzedékek kapaszkodnak egymásba, segítik, gyámolítják a felnőttek a gyermekeket, s aztán, ha eltelnek az évek — a gyermek istápolja elaggott szüleit. Hiszen nem magunkért vagyunk a világon, hanem azért, hogy otthon legyünk rajta — megbecsülve a hozzánk tartozókat, s a többi ember!

S ha mindezt elmulasztja közülünk valaki, az egyáltalán nem vicces.

A. J.

A „saját” varrodában

A Fejér megyei Büntetés-végrehajtási Intézet varrodája azért érdemli meg a „saját” jelzőt, mert itt készül az elitölt-ruházat, a téli és a nyári öltöny. Aránylag kicsi az üzem, legalábbis a két nagy — a sopronkőhidai és a sátoraljaújhelyi — textiles vállalathoz képest, a százezres-milliók tételek helyett tízezres számok sorakoznak a kimutatásokon (szerencsére...). A munkáról az üzemvezető tájékoztat:

— Az évi teljesítményünk körülbelül huszonnyolc-harmincezer ruha, ez a mennyiség az idén is el fog készülni ugyanúgy, mint ahogy tavaly elkészült. Állandó gondunk a létszámihiány: az lenne a legjobb, ha ötvenen dolgoznának. Ennél többen már zavarják egymást, de ha ennél kevesebben vannak, például harmincnyolcan, mint most, az sem jó. A géppark felújítását tavaly fejeztük be: többek között korszerűbb, nagyobb teljesítményű varrógépek, gombzó- és gomblyukázó gépek érkeztek.

— Meg tudná mondani, hogy az összes munkaművelettel együtt, mennyi idő alatt készül el egy ruha?

— Percen pontosan még nem számoltuk össze, hozzávetőlegesen azonban meg tudom mondani: egy öltöny — egy óra.

— Betanítottmunkás-képzés?

— Jó lenne, ha lenne... Mint minden üzemnek, nekünk is szakképzett vagy legalább gyakorlott, jól dolgozó emberekre van szükségünk. A szabályok azonban a betanított munkások képzéséhez (helyesebben a bizonyítvány kiadásához) legalább három, a kérdéses szakmában töltött évet írnak elő. Mi megyei intézet vagyunk, három évet nagyon ritkán tölt nálunk valaki.

— Készítenek mást is még a ruházaton kívül?

— Igen, zsebkendőket és lepedőket, de ezeket csak kisebb mennyiségben. Számunkra éppen elég komoly feladat az is, hogy az intézetekben évente szükséges téli-nyári öltönyök hatvan-hetven százalékát, az igényeknek megfelelően elkészítsük...

— Mennyi az átlagkereset?

— Hat-hétszáz forint marad az elfelt-dolgozóknak. Érdekes azonban, hogy — a tapasztalatok szerint — a pénz itt kis túlzással, csak másodrendű...

— Megmagyarázná ezt?

— Megfigyeltük, hogy a jutalmazások — általában két-három havonként követik egymást — alkalmával inkább egy soron kívüli levél- vagy csomag engedélyezésének örülnek jobban, nem is szólva a jutalom-beszélőről...
H. A.

„A munkám megszabadított a falaktól”

Vékony, közepmagas férfi Szűcs János, most negyvenkét éves. Büntetésének tizenharmadik évéből beszélgetésünk idején még 107 nap volt hátra. Az ítéletet nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölési kísérletért kapta. A Fővárosi Bv. Intézetben váltottunk szót vele.

Megfontolt, nyugodt, lélekben kiegyensúlyozott ember benyomását kelti. Mielőtt egy-két szót szólna, vagy mondatot formálna, hosszan elgondolkozik, s ha döntött, határozottan szól, szinte kipréseli magából a szavakat. Érődik, hogy nem először gondolja át. Két pontba foglalja ennek summázatát: — „Először: csak magamat okolhatom, másodsor: közönségtől tartozom mindazoknak, akik itt segítettek, hogy ember maradjak.”

Mindkét megállapítása nagyon fontos, hiszen az elsőből kiderül, hogy vállalta tetteinek következményeit, nem keres kibívót, sem mentséget, sem magyarázatot. S így vált lehetővé, hogy a lehető leg hamarabb megkezdje főkészülését a szabad életre. Mert ehhez az alapokat feltétlenül itt, bent kell lerakni, s elfogadni hozzá a segítő kezeket. S hogy megtalálta — bizonyítja a fent idézett köszönete.

— Az első négy-öt hónap számomra a beilleszkedés időszaka volt — mondja — s teljesen lefoglalta gondolataimat az ítélet nagysága. Lassanként tisztába jöttem helyzetemmel és ettől kezdve minden erőmet, szellemi és testi energiámat arra fordítottam, hogy főkészüljek a szabad életre. A legbiztosabb támpontom, amire építhettem — a munkaszeretetem volt. Mindig is szerettem dolgozni, soha egy napot sem töltöttem munka nélkül, nemcsak azért, mert pénzt kellett keresnem a megélhetéshez, hanem a munka számomra a legtisztább öröm forrása volt. Igazán a munkában tudtam feloldódni, teljesen azonosultam a feladattal; ekkor mindig eltűnt előlem a külső világ, csak a cél, a munka maradt tisztán. S természetesen újabb és újabb célokat tűztem magam elé.

— Azt hiszem, ennek a képességemnek köszönhetően a legtöbbet, mert itt is fel tudtam oldódni a munkában. S ez pontosan annyit jelentett, hogy a munkám, a szeretettel végzett munkám megszabadított a falaktól.

S itt álljunk meg egy pillanatra, ugyanis a munkaszeretetet döntő jelentőségűnek tarthatjuk abban a folyamatban, amelyet — jobb szó híján — egyéniségépítésnek lehetne nevezni, hiszen a régi karakter egy bizonyos ponton csődöt mondott, s ez olyan következményeket vont maga után, amelyek felszámolására csak új, megváltozott egyéniség lehet képes. S mint már említettük, ezt ismerte fel a lehető legkorábban Szűcs János, s lépett arra az útra, melynek egyik fontos állomása a szabadulás napja.

— Megvallom, őszintén — szerencsém volt, hogy a tervezőirodába kerültem, s lassanként tizenkettedik éve dolgozom itt, olyan körülmények között, amelyek a lehető legemberségesebbek. Összeforrott, munkára összpontosító közösségben dolgozom, mint épületgépész, költségvetés- és árvelemző. Brigádvezető vagyok. Remek légkör alakult ki és

olyan munkamorál, hogy mindnyájan azt nézzük, mit lehetne még elvégezni vagy tenni azért, hogy minden a legnagyobb rendben menjen. Azonosultunk a munkánkkal, éppúgy izgat bennünket a feladat teljesítése, s az esetleges gondok, akadályok, mintha kint, valamely vállalatnál dolgoznánk. Tervezői munkánk értéke tavaly hetvenmillió forint volt, az idén az első negyedév előtt néhány héttel már harmincnégy millió forint fölött állunk a tervezésben. Ez több szempontból is hasznos, azonkívül, hogy elégedettek a munkánkkal, hiszen szakmailag, műszakilag állandó edzésben van az agyunk. Lépeztünk a műszaki fejlődéssel és szellemileg is felkészülünk a kinti életre.

E beszélgetés során gyakran elhangzott a kinti, a szabad élet. Érthetően. Ez a kettség — a benti és a kinti világ összevetése — a kezdetől fogva jelen van, s most természetesen az utóbbi erősödött föl, efelé irányul a nagyobb figyelem.

— Nem félek szembenézni a társadalommal — mondja — van bennem elég akarat-erő, hogy a kezdeti nehézségeket legyűrjem. És ami még fontosabb, nem táplálom hamis illúziókat. Tudom, minden forintért keményen meg kell dolgozni annak, aki boldogulni akar. Én pedig akarok! Különös igényeim nincsenek, s nem várok csodát. Dolgozni akarok, egy percig sem szeretnék munka nélkül lenni. Erre meg is van a lehetőségem. Így eleget tudok tenni mindazon kötelességeknek, amelyekre elszántam magam.

Ez utóbbi mondatban benne foglaltatik — mondotta végezetül — szerete édesanyjához, aki hallatlan erőt adott neki a belső küzdelemhez, aki immár 75. életévében jár, s gondoskodásra szorul; a társadalom iránt is érző kötelességét — úgy élni és dolgozni, hogy többé ne kerüljön szembe törvényeivel —, s végül a summázat: ezek teljesítése önmaga legfőbb és legteljesebb érdeke.

A. J.

SZABAD IDŐBEN

Mindig szívesen számolunk be a Heti Híradó hasábjain az kezdeményezésekről. A közelmúltban Kecskeméten jártunk, ahol újságolták, hogy kultúrbirodság alakult. A bizottság gazdag programot állít össze szombat délutánonként, és biztosítja, hogy a szabad idő kellemesen és kulturáltan teljék el. A heti egy alkalommal tartandó összejöveteleket nem nevezhetnénk irodalmi szakkörnek, hiszen a vetélkedőktől kezdve a társasjátékokig sok mindennel foglalkoznak ott. Ők sem kerestek még „nevet” maguknak; azt hiszik azonban, nem ez a fontos. Értő vezetőre akadtak Galgóczy Ágoston személyében, aki arra törekszik, hogy a résztvevők mindegyike megtalálja az érdeklődésének megfelelő témakört.

A programot havonként állítják össze, így tudnak alkalmazkodni a különböző kívánásokhoz is.

A tágas kultúrterem sok mindenre lehetőséget ad. A nagy ünnepekre színvonalas irodalmi műsort készítenek, de eseménytől függetlenül is rendeznek irodalmi vetélkedőket. Egy-egy alkalomra lemezhallgatást iktatnak be, máskor diáképeket vetítenek. Még „úti beszámolót” is tartanak úgy, hogy könyvekből magánra mondják a szöveget, és kisfilmről vagy diáról vetítenek hozzá.

Ha az ember jól gazdálkodik az idővel, délután háromtól hatig sok mindenre jutja. Bevezették azt is, hogy a filmvetítés után vitát rendeznek. Az érdeklődés azonban sokrétű, éppen ezért előadásorozatot terveznek a gépkocsi műszaki szerkezetéről. Felvetődött, hogy az asztalosok is tartanak szakmai előadásokat.

De nehogy azt higgye valaki, hogy itt mindig csak tanul-

nak, marad idő a játékokra és a sportra is. Mindig akad, aki leül a Gazdálkodó okosai nevű társasjáték mellé, mások pingpongoznak, sőt megkezdődött a sakkverseny. Ott jártunkkor még nem dőlt el, hogy mit kap majd a „nagy-mester”, de bizonyosak vagyunk benne, hogy érdemes lesz leülni a sakkasztal mellé.

Mindaz, amit elmondunk, természetesen csak a dolgozó elittelekre vonatkozik Kecskeméten, és nem az előzetesen letartóztatottakra. S talán az is nyilvánvaló, hogy csak azok mehetnek szombat délutánonként a kultúrterembe, akiknek egész héten példás volt a munkájuk és a magatartásuk. Aki fegyelmi vétséget követ el, az kizárja magát a részvételből.

Mi ebben az új? — kérdezték valaki. A Heti Híradóban rendszeresen olvashatni már hagyományokra visszatekintő irodalmi szakkörökről, és egyéb szabadidő-programokról. Ez igaz. De ne feledkezzünk meg arról, hogy például egy végrehajtott intézetben is mennyi időbe telik, amíg sikerül ilyen célra megfelelő helyiséget, kulturált környezetet létrehozni. (Hogy a kollektív összekovácsolásáról ne is beszéljünk.) Éppen ezért érdemel említést az az intézet, ahol — bár többségében előzetesen letartóztatottak vannak — gondolkodnak arra, hogy a büntetésüket ott töltő elittelek szabad ideje kulturáltan teljék el. Anélkül, hogy különböző fejtegetésekbe bocsátkoznánk, jegyezzük meg: ha a szombat délutáni program részvevői közül néhányan a munkaidő végeztével kint is kézbe vesznek egy könyvet, vagy leülnek a sakkasztal mellé, ahelyett, hogy az italbolt felé vennék az útjukat — Kecskeméten nem dolgoztak hiába.

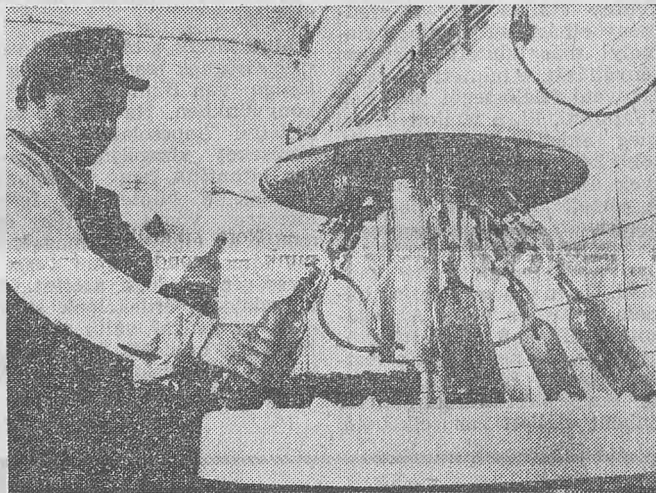
S. I.

A Heti Híradó XX. évfolyam 12. számában megjelent keresztrejtvény helyes megjelölése a következő:

— Ha másik elefántot nem találunk, ezt kell leolóni, amelyiken ülünk.

Könyvjutalmat nyertek: Ferenczi György elítelt, Sátoraljaújhely; Kocsis József elítelt, Szeged; Molnár Csaba elítelt, Pálhalma; Nagysolymosi Géza elítelt, Állampusztá; Szitás István elítelt, Sopronkőhida.

Palackozzák az állampusztai rizlinget

HULIGÁNOK

B. Irén vallomásából:

— Ismertem Szekeres Gyulát, persze, eleinte csak úgy, hogy Rézbőrű. Akkoriban egy kisiparosnál dolgozott, a lakásunk közelében. Gyakran áldogált az ajtóban, ha a mesztér épp nem volt bent. Én sokszor elmentem a műhely elé. Eleinte csak nézegettük egymást, később megismertkedtünk, beszélgettünk, sétálgattunk is egyszer-kétszer.

Egy ízben, amikor Fodor István édesanyja szakszervezeti beutalóval üdülni volt, a fiúk elhatározták, hogy az üres lakásban bulit rendeznek. Mint hallottam, máskor is rendeztek már ilyet, és valamelyikük mindig gondoskodott arról, hogy lány is legyen. Most Szekeres volt a soros, én, persze akkor erről mit sem tudtam. Őcsak hívott, hogy menjek el vele a barátjához, ahol többen is leszünk, táncolunk, majd, és zenét hallgatunk. Persze, mikor elmentem, kiderült, hogy inni is kell. Én nem szoktam azelőtt inni, de rábeszéltek, most ittam, bár nem úgy és nem annyit, amennyit a fiúk. Ők sört, pálinkát, rumot, likórt ittak összevissza. Nagyon berúgtak. Akkor valami rossz időjárás volt, hideg idő nem is tudom már, elég az hozzá, hogy Fodor anyja váratlanul hazajött, és mivel nem tudott bejönni a lakásba, nagy dörmöblést csapott. Utána ve-

szekedett a fiával, meg a többiekkel is, hogy miért zárnak itt, zeng a ház, meg hogy én mit keresek ott, és kis kurvának nevezett. Majdnem összeverekedett a fiával, aki neki akart menni, amiért váratlan érkezésével elrontotta a szórakozást. Nagyon kellemetlen volt az egész, szégyelltem is magam, ajánlottam, hogy menjünk el. Nettek is jobb, ha kiszellőztetik a fejüket — mondtam, de őszintén szólva félttem. Tőlük is félni kezdtem, meg anyutól is, aki tudta ugyan, hogy egy ismerős fiúval megyek valahova táncolni, de már túl késő volt. Szóval félttem, és hívtam őket, kísérem el. Nagy nehezen eljöttek, az utcán, meg a villamoson is rettentően hangoskodtak. Velem jött Réti Mihály, Halász Ödön és Szekeres.

— Ők azok? Felismeri őket?

— Igen, felismerem! Szóval leszálltunk a villamosról, arrafelé, ahol lakunk. Egy parkon kellett keresztülmenni, teljesen kihalt, néptelen volt az út, de furcsa módon akkor nem félttem, mert velem volt a három fiú gondoltam, ők majd megvédnek. Nem is sejtettem, hogy éppen őkölük kell félnem. Egy sötét helyen aztán hátulról elkaptak, letépték rólam a ruhát, és kegyetlenül, nyersen elintézték. Mind

a hárman. Rettenetesen megremültem, mert közben folyton veréssel fenyegettek, ha segítségért merek kiabálni. Egyikük — azt hiszem, Réti — még azt is mondta, hogy már agyonverték egy lányt, aki sikoltozott és nem hagyta magát.

— Ez persze nem volt igaz. Csak fenyegették magát!

— Lehet, de én azt nem tudhattam. Túrtem, hogy történjen, ami történik. Mikor már úgy tűnt, hogy szabadulok tőlük, arra vetődött egy részeg alak, ők sem ismerték, de arra kényszerítették, hogy az is legyen velem. Ketten lefogták, az ismeretlen, piszkos, gondozatlan részeg férfi pedig szintén...

— Ő volt az? — kérdezte a bíró, rámutatva az egyik vádlóra, bizonyos Szakács Árpád nevűre, akit a vallomások alapján állítottak elő a banda bűncselekményeinek kivizsgálásakor.

B. Irén ránézett a férfire, aki ott ült a vádlottak padján.

— Alljon fel, Szakács Árpád! — szólította a bíró.

— Igen, ő volt az! — mondta B. Irén.

— És utána? Hazament? Mi történt?

— Utána békén hagytak, illetve otthagytak a fűben, ahol voltam. Felálltam és hazamentem, Borzasztóan éreztem magamat. Arra gondoltam, hogy mindent elmondok anyunak, de végül mégse mertem, mert hallottam már olyanról, hogy az ilyen hűgának félholtra verik azt, aki feljelentette őket. Nem tudtam, hányan vannak megborrongtam a gondolatra, hogy nap mint nap rettegve járjak el hazulról és rettegve haza. Inkább eltértem,

hogy anyu adjon egy pofont, amiért későn jöttem haza az „iskolai buliról”, mert azt hazudtam, hogy iskolai táncmulatságon voltam.

— Ön mikor értesült a történetekről? — kérdezte a bíró a lány anyjától, aki szintén részt vett a tárgyaláson.

— Amikor a vádlottak ellen indított büntetőeljárás során ez az ügy is kiderült, és a Fővárosi Ügyészségben értesültem a dolgokról — Es akkor vádemelést kértem a tettesek ellen. És öngyilkos akartam lenni...

H. József vallomásából:

— H. József vagyok, üzletvezetői minőségben dolgozom az üzemélelmézési vállalat alkalmazásában a Balatonnál, kérem tisztelttel, és ott megismerkedtem a tizen-nyolc éves F. Iona sértettel. Ő a Chinoinban dolgozott, mint munkás, nvári szabadságát töltötte az egyik szakszervezeti üdülőben. Találkoztunk együtt, eljártunk sétálni, kirándulni, moziba, strandra, és még mielőtt letelepedt volna a két hét, megállapodtunk, hogy az üdülési szezon után Pesten is találkoznunk fogunk, és addig is levelezünk egymással, így is volt, kérem szépen. Jötték mentek a levelek, és mikor vége lett a nyárnak, én visszautaztam Budapestre. Újra találkoztunk, moziba, táncolni jártunk, a klubba is többször meghívták. Meg is állapodtunk, hogy rövidesen összeházasodunk.

Egyik pesti randevünk napján felvette félhavi bérért, ezer forintot. Munka után találkoztunk, moziba mentünk, majd sétára indultunk. Így jutottunk el a kiserdőbe, ahol letelepedtünk, kellemesen elbeszélgettünk, tervezgettünk,

A párás melegben a palánták gyorsan fejlődnek, ezért a szokásosnál hamarabb kerülnek a primőrök az üzletekbe

SZIGORÍTOTT dologháztól őrizetig

Időnként a szerkesztőség posztjában is, de főleg a különböző beszélgetések alkalmával gyakran előjön a gondolat, amely szerint „azelőtt volt a szigorított dologház, most a szigorított őrizet. Semmi nem történt, csak az elnevezés változott meg...”

A XIX. évfolyam 47. számában a két intézmény közötti különbséggel már részletesen foglalkoztunk. Sopronkőhidán járva azonban nem tudtam ellenállni az alkalomnak, s így most egy olyan elítélt mondja el tapasztalatait, aki annak idején szigorított dologháza is volt itélve, most pedig a bíróság kiszabta rá a szigorított őrizetet is.

Füge Endre valószínűleg egyedül van ebben a helyzetben: 1949-től 1951-ig, a dologház megszűnéséig volt már Sopronkőhidán.

— A kettő közötti különbség? Nagyon sok! Kezdjük az elején, néhány „apróságon”. Az előzetes letartóztatás például nem számítot letöltött időnek... Én annak idején megúsztam tíz és fél hónappal, de volt, aki két, két és fél évet várt a jogerős ítéletre, amelynek letöltését csak a kiszabás után kezdte meg.

A szigorított dologház legkevesebb három év volt. A bíró így hirdette ki az ítéletet: „Beutalom szigorított dologháza, amelyet az ön esetében legkevesebb időként három (öt — nyolc — tíz stb.) évben jelölök meg.”

A „bevonuláskor” először is kopaszra nyírtak mindenkit. Nem nagy dolog, de... megálázó. Azután bekerültünk a zárkába — egyedül... Az egész büntetési időt magányosan, senkihez sem szólva kellett letölteni... Természetesen dolgozni is kellett, a mostaninál jóval rosszabb körülmények között. A munkaidő napi tíz óra volt, tehát több, mint ma, az élelem pedig kevesebb. Nekem például — pedig nehéz testi munkát végeztem — összesen ötven deka kenyér volt a „fejadagom”. Tekintettel arra, hogy dolgoztam az ételmezési iparban is, nagyjából tudok összehasonlítani tenni: akkor körülbelül ezernyolcszáz-kétezer kalória volt az egy napi enni-ivó tápértéke, ma pedig húromezer kalória... „Bőséges” volt a kiétekezéskor a

válogatás lehetősége: vagy szalonra, vagy töpörtyű. Sokáig cs. arettáznai sem lehetett, ezt később engedélyezték. Azért említem meg, mert a mostanában is használatos „láda” kifejezés eredetével sokan nincsenek tisztában: a kiétekezéskor szerezhető cigarettadobozt hívták így. A napi fejadag öt darab cigarettát vagy két pipa vagy két szivar volt, és sokáig csak a séta alatt lehetett rágyújtani.

Ha lejárt az öt év, illetve a kiszabott idő, akkor előbb-utóbb az igazgató elé kerülhetett a szabadulási (rendszerint megváltási, amíg három-négyen összegyűlnek, és egyszerre szabadították. Ez is „többségi”-idő volt, mint az előzetes), ám ez még nem jelentette a szabadságot, mert háromszor egy-egy évre még vissza lehetett tartani, minden különösebb indok nélkül is... Ha a döntés kedvező volt (mármint a mi számunkra), akkor kezdetét vette az „utógondozás”: valamennyiünket kikísértek a pályaudvarra, kezünkbe adták a vonatjegyet, és mehattunk, amerre vitt a vonat.

A szigorított dologházas automatikusan „házi macsot” kapott, ez volt a hajdani REF. A különbségeket illetően csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy a „macs” alatt még az útvonal is meg volt határozva, ahol közlekedhettünk. Ha pedig valamit elkövettünk, minden különösebb bírói ítélet nélkül az alapítélet időtartamáig visszakerültünk...

Még egy, lényeges különbséget látok a két büntetési forma között: ez az alapelv. A szigorított dologháznál ugyanis elsősorban az értéket nézték — tehát hogy mekkora kárt okoztunk, mennyi volt a lopott-rabolt holmi értéke —, most viszont elsősorban az indokot vesszük figyelembe, azt, hogy valaki azért követte el a bűncselekményét, mert nem akar megváltozni.

Azelőtt sokat szenvedtünk fizikailag a hidegtől, az éhségtől, a cigarettahiánytól, a fenytésektől — ma már csak saját magunkban szenvedhettünk az ostobaságunk miatt... Befejezésül hozzátette:

— Most én is itt tartok. Kicsit letargikus lettem... Össze kell szednem magam.

— H —

PIHENŐIDŐBEN...

hogyan és mint is lesz, ha majd összeházasodunk. Ránk esteledett. Nem törtődünk vele. Egy idő múlva egy erős, magas férfi többször elke-rekpározott mellettünk, de úgy, hogy a kerekék súrolták Ilonka cipőjét. Először arra gondoltunk, buta véletlen, de amikor megismétlődött, már sejtettem, hogy kötekedő huligánnal van dolgom.

— Megismeri a vádlottak közül azt, aki zaklatni kezdte önöket?

— Igen, ő volt az! — mutatott Fodor Istvánra.

— Folytassa, kérem!

— Később már nemcsak belénk karikázott, hanem gúnyos, sértő megjegyzéseket is tett ránk. Mi akkor átültünk egy másik helyre, kicsit beljebb az úttól. Pár perc múlva többen is megközelítettek bennünket, és zseblámpájukkal a szemünkbe világítottak... „Mit akarnak?” — kérdeztem akkor. Ilona mondta, hogy menjenek innét, ne kellemetlenkedjenek. „Az akartuk, hogy a csajod lefeküdjön nekünk!” Belémvilámt a felismerés, hogy bajban vagyunk, körül is vetek bennünket, lehetnek vagy hatan. „Micsoda?” — ugrottam fel, de ebben a pillanatban hátralról leütöttek. Mikor magamról tértem, már ketten fogtak le, és láttam, hogy ráncigálják Ilonát a bokrok közé. „Hiába erőlködsz, kisapa — mondta az egyik — a csajodat most itt szépen, a szemed láttára, mindnyájan...” — és kimondta durván.

— Folytassa!

— Igyekszem a kezük közül kikeveredni, hogy Ilona segítségére lehessen, bár el nem tudtam képzelni, mit

kezdek ennyi huligánnal. „Ha pimaszkodsz, ugrálsz, pláne, ha kiáltozol, szétverjük a pofádat!” — mondta egyikük, bokszterrel hadonászva az orrom előtt. „Egyedül verem szét a fejedet! Idehordod a csajodat, és még az adót se vagy hajlandó kifizetni a körzetünk használatáért!” — mondta a másik. Aha, gondoltam, pénzt akarnak. „Mennyi kell?” — kérdeztem. „Az majd mi elvesszük a zsebetekből, meg a retikülből. Egyelőre a nőd természetben röjja le az adót, amiért idemerészkedtetek, a mi helyünkre!” — sziszegte az arcomba. „Most pedig idefigyelj!” — folytatta.

„Kapsz két percet, hogy te magad rábeszéljed a spinkókat a dologra. Ha így lesz, nem történik vejed semmi, csak öt intézzük el mind a hatan.” Eközben Ilona, ravaszkodva, egyiküket, mint ha egyezkedni akarna vele, próbálta kifelé csalogatni a kiserdő szélé felé, hogy majd ott elrohban, segítségért kiált. „Nem fogsz átverni bennünket!” — ordított rá akkor a banda feje, az az úgynevezett Winnetou. Ő ment elől a kiserdő sűrűje felé, egyikük nyakánál fogva toltta maga előtt szegény Ilonkát, a többi meg oldalról biztosított, hogy meg ne tudjon szökni. Egy bokros-cserjén részen kényszerítették Ilonát, hogy vetkőzzön le. Ha nem mozdult, mindig rám ütöttek egyet. Tetőtől talpig mezte-lenre vetkőztették, s miközben ketten hátran lefogták, egyszerre ketten is kényserítették különféle fajtalankodásra. Ha vonakodott, pofozták. Ittasak voltak és gátlástalanok. Közben egymással is folyton veszeked-

tek. Szörnyű volt, kérem szépen! Arra kényszerítettek, hogy végignézzem, és ha megpróbáltam kiáltani vagy kitépni magamat a kezükből, mindig megverték. Végül Ilona elájult. A banda tagjai akkor sem hagyták abba...

— Az orvosi jelentés szerint, egybenhangzóan a szerezővel F. Ilona vallomással, mintegy huszonöt esetben becsületesítették meg. A nyomozás megállapította: időközben ellopták F. Ilona retiküljét, az ezer forinttal. A táská és pénz később sem került elő. Elrabolták F. Ilona, valamint a végig sakkban tartott H. József karóráját is, az utóbbi pénztárcáját úgyszintén, amely azonban nem tartalmazta a pénzt, amelyet a sértett másutt tartott.

— Így volt, kérem — mondta H. József sirással küszködve. — És amíg ez az egész szörnyűség tartott, a helyszínre érkezett egy csavargó, egy toprongyos férfi. Odavitték a menyasszonyomhoz, és kérdezték, nincs-e kedve egy ilyen csinos, fiatal és szép nővel... Volt kedve... Utána Winnetou, a főnök odajött, és arra akart rávenni, hogy mindezek után én is kövessem a példájukat, s ők majd végignézzék. Én, persze, megtagadtam, mire újból verni kezdtek, betörték az orromat, leütöttek, aztán mindketőnket otthagytak. Mikor magamhoz tértem, segítségért mentem. Menyasszonyom a rendőrség és a mentők segítségével eszméletlenül került kórházba. Jelenleg is ápolásra szorul.

T. K.

(Folytatása következik)

VÉGIGVINNI A DOLGOT...

A Kossuth Lajos utca, Budapest belvárosának szíve, valóságos földindulást mutat. Az utca két oldalát gyalogos-felüljáró köti össze, nyögve a szünet nélkül hömpölygő embersókás süllyától. Az úttest két oldalát lezárták, csak egy vékonyka betonszalag biztosítja közepén a forgalmat. Az Erzsébet-hídrol bögő vasfolyamként ömlik a gépkocsiaradatok, akár csak az ellenkező irányban.

A felüljáróról nézve jól látszik a hosszúra nyúlt munkahely. A híd elejéig tartó többszáz méteres szakaszon szinte egymást érik a különféle munkagépek.

Itt a betont szedik fel, ott betonoznak.

Az egyik légalapáccsal dolgozó munkásnak mondani akar valamit a társa. Szinte behajol a fülébe, a kiabálástól megfeszülnek nyakán az erek.

Kiformálódott egy mag...

A Szabadsajtó utca és a Váci utca sarkán álló többemeletes épület a tervek szerint 15 millió forintot beruházással az ország legnagyobb és legszebb kiállító csarnokrendszerévé válik. Egyelőre azonban egészen más célt szolgál. Első emeletének egy részében például otthont ad a Felszabadulás téri munkák építészeti vezetőinek.

Az építészeti vezető, Király László. Irodája ablakából rálátni az építkezés egy részére; a kintlő beverődő fény a falon függő négyzetméternyi nagyságú ütemtervet világítja meg.

— Nem sikerült betartanunk — mondja az építész vezető —, de nem mi, a Hídépítő Vállalat dolgozói, hanem a közművekkel foglalkozó szervek tájékozatlansága okozta a késedelmeskedést. Az építés során nem várt közmű-szakaszokat találtunk, amelyekről senki nem tudott. Ez a tervezettnél több, tehát plusz munkát adott. Emiatt húzódtott el az ütemterv első fő részének végrehajtása.

— Voltaképpen mi készül itt a Felszabadulás téren?

— Itt lesz a Metró új szakaszának egy állomása, és több aluljáró a gyalogos átjárás biztosítására. Jelenleg százharminc az építészeti költségvetés. Közülük kiformálódott egy olyan mag, amelyre mindig, bármilyen körülmények között számíthatunk. Ezek az emberek, ha éppen úgy adódik, szó nélkül maradnak még egy ideig a munkahelyen; nemcsak az órákat, hanem az elvégzendő feladatokat is nézik. Ezért vagyunk biztos, hogy határidőre teljesítjük a terveket.

Negyvenezer forint

Valahol a szomszédban frögép kopog. Még messzebb egy telefon cseng konokul, ám senki nem veszi fel a kagylót. Az utcáról tompa zúgás szűrődik be, az alaprajz hátán időnként ránkrohan egy-egy közelben felzárkózó légalapács hangja.

Kopogtatnak. — Jó napot kívánok! A... — Tudom! — Az építész vezető egy nyomtatványt vesz fel az asztalról. — Töltse ki, majd hozza vissza!

Kérdő tekintetemre válaszolja Király László: — Dankovics Istvánnak hívják, gépkezelő. Több éve dolgozik a vállalatnál, hiba nélkül. Nálunk lett szakmunkás, Negyvenezer forint kamatmentes lakásépítési kölcsönt kér, természetesen meg is kapja. Ejnye, majd elfelejtettem: őt vagy hat éve töltötte le szabadságvesztés-büntetését, szabadulása óta

dolgozik nálunk. Különböző munkahelyeken voltunk már együtt. Amikor beindult itt, a Felszabadulás téren a munka, ragaszkodtam ahhoz, hogy hozzám kerüljön.

Adalékok

Nagy M. János művezető töprengve vakargatja a tarcáját:

— A Dankovicsról? Hát, mit is mondhatnék róla? Vagy fél évtizede dolgozik a kezem alatt, de így hirtelen alig jut az eszembe valami. Várjon csak! Komlón dolgoztunk, kisebb felüljárókat építettünk. A munka dandárjában elromlott a Schwing betonszivattyú. A betonozással viszont nem lehetett leállni, mert tönkremegy az egész munka. Éjszaka történt mindez, a hőmérő mínusz tizenhét fokot mutatott. Gondoltam, elmegyek imádkozni valamelyik közeli templomba, mert rajtunk már csak valami csoda segíthet. A Dankovics Pista azonban nekivetkőzött, s néhány másik munkás segítségével rövid másfél óra alatt megjavította a gépet. Így aztán az eredeti tervnek megfelelően, december tizenharmadikán készen is voltunk az alapozással. No, ez a javítómunka Dankovicsnak nem lett volna kötelessége. Moldva József, ács:

— Legalább egy éve már együtt dolgoztunk, amikor megtudtam, hogy Pityu börtönből került hozzánk. Soha nem jöttünk volna rá, ha ő maga nem mondja el. Azóta is rendszeresen dolgozik, azt hiszem, itt még senkinek se volt vele baja.

Gergely András:

— Azt hiszem, én vagyok Pityu legjobb barátja. Engem hívott tanúnak az esküvőjére is. Tulajdonképpen nem is tudom, hogyan barátkoztunk össze. Munka közben történt.

Az építész vezető:

— Azért ragaszkodtam Dankovics Istvánhoz, mert próbált embernek tartom. Jól dolgozik, ért a géphez, munkatársal szeretik. A hídépítés kollektív munka. Itt az egyes brigádoknak szorosan együtt kell működniük, ez pedig csak úgy lehetséges, ha az emberek elfogadják, megbecsülik egymást. Dankovics helyén levő tagja a kollektívának.

Végigvinni

— Két éve nősültem. Az apósemnéknél lakunk egyelőre, egy Pest környéki kis faluban. Ott is építünk, csak-hogy kevés a pénz. Ezért kérek lakásépítési kölcsönt.

Dankovics István mélyen ülő, sötétbarna szemében idegesség vibrál. Még nem tudja, mit akarok tőle.

— Mikor szabadult?

Nagyot sóhajt, elfintorodik.

— Muszáj erről beszélni? Régen volt.

— A tapasztalatai értékesek lehetnek azok számára, akik mostanában kezdik újra a szabad életet.

— Nos, csaknem hat éve szabadultam a második szabadságvesztés-büntetésemből. Először húszéves koromban kerültem bíróság elé, garázdaságért. Huszonnégy évesen pedig egy munkatársammal betörtünk a vállalat egyik raktárába. Természetesen elkaptak. A börtönben aztán volt időm gondolkodni. Rájöttem, csak akkor képes az ember megállni a saját lábán, ha következetesen végigvisz valamit. Erről van szó, ami a lényegét illeti.

— Hogyan történtek a dolgok?

— Az általános iskola után gépipari technikumba iratkoztam be. A harmadik évben kimaradtam. Felöltöttek

éreztem magam, pénzt akartam keresni. Átmentem tanulónak egy gyárba. Fél évig bírtam, aztán kiléptem. Betanított lakatosként helyezkedtem el. Dolgoztam, s ha volt rá mód, lógtam. A főnököm arra biztatott, jelentkezsek szakmunkásvizsgára. Igen ám, de tanulni kellett volna hozzá. Az első szabadságvesztés-büntetésből való szabadulás után ismét betanított lakatosként vállaltam munkát. Elhatároztam, nem iszom egy kortyot sem. Ezt sem bírtam megállni, néhány hét után ittam meg az első pohár bort, amelyet aztán sűrűn követett a többi. Ismét jelentkezhettem volna szakmunkásvizsgára, de néhány hónap után megint abbahagytam a felkészülést. Egyszóval: bármibe belefogtam, ami előbbre vitt volna, előbb-utóbb terhessé vált. Egyszerűen nem vittem végig a dolgokat. Aztán a börtönben feltettem magamnak a kérdést: Miféle gyenge alak vagy te, Dankovics Pista, hogy ilyen könnyedén meghátrálsz minden nehézség előtt? Amikor másodsor szabadultam, megfogadtam magamnak, most aztán egyenesen rakom az életemet, kitarok egy valami mellett, különben végképp kiszorulok a társadalom periferiájára.

Biztos jövő

— Hogyan került a Hídépítő Vállalathoz?

— Újsághirdetésre jelentkeztem. Jó keresetet és továbbtanulási lehetőséget ígértek. Viszont nem titkolták, keményen kell majd dolgozni.

— Rögön gépre került?

— Dehogy. Segédmunkás voltam. Cölöpöztem, betonoztam, meg csiszoltam, amit mondtak. Kint a szabadban, hidegben, tűző napon, hóesésben. Az első év kegyetlenül nehéz volt. Magam ellen kellett küzdenem. Bizony sokszor majdnem odavágtam a szerszámot, hogy én ezt nem csinálom tovább. A többiek viszont dolgoztak, és ezért arra kellett gondolnom, ők kemény emberek, én meg egy nyim-nyám alak vagyok. Szégyelltem a gyengeségemet, s ha fogcsikorgatva is, de dolgoztam tovább. Valószággal hergeltem magamat időnként, hogy mutasd meg, te is vagy valaki! Ebből, persze, a többiek nem nagyon vettek észre semmit se, ez a magam belső harca volt.

— Hogyan lett szakmunkás?

— Munka közben időnként elromlott egy-egy gép, segítettem a javításánál. Arra is akadt példa, hogy magam kezeltem a darut, vagy a marcolót, mert a kezelők baráti alapon megengedték. Közben elmagyaráztak egyet s más. Egy szép napon odaálltam az építész vezető elé azzal, hogy gépkezelő akarok lenni. „Mi az akadály?” — kérdezte. — Töltsön ki egy jelentkezési lapot, s amikor indul a legközelebbi tanfolyam, beiskolázzuk.” Ez volt a második nagy erőbrólam. Munka után tanulni, Szászor is odavágtam a jegyzeteket, de szerencsére, mindig sikerült magamat jobb belátásra bírni. Mit mondjak: nem volt könnyű!

— Megérte?

— Ezerszeresen! Nehézgépkezelő szakmunkás vagyok. Jó munkahelyem van, és jó keresetem. Meg családom. Azt az életet élem, amelyet az emberek túlnyomó többsége. Biztos a jelenem, biztos a jövőm is. Ahogy a mesében mondják: az már rég volt, talán igaz sem volt, hogy a Dankovics István valaha nem bírt végigvinni egy dolgot, amit más emberek igen.

M. M.

LABDARÚGÁS

Helyet cserélt a Honvéd és a Dózsa

A labdarúgó-bajnokság 20. fordulójában nyári idő kedvezett a mérkőzéseknek. A szép számú közönség nemcsak napozott, hanem elég sok gólnak is örvendezhetett, és sokat bosszankodott, különösen a házigazda együttesek mondtak sorra csődöt.

FTC—Salgótarján 2:2

Hazai támadások vezették be a küzdelmet, majd a Ferencváros — 14 ezren figyeltek a zöld-fehér akciókat — fokozatosan átvette a játék irányítását, a tarjániak teljesen beszorultak kapujuk elé. A 15. percben Nyilasi távolról, élesen lőtt kapura. Szűcs kiejtette a labdát, Magyar pedig az ellenkező sarokba bombázott (1:0). A 23. percben Kovács II. két méterre a gólvonalról lyukat rúgott, a berobbanó Nyilasi a jobb sarokba lőtte a labdát (2:0).

A 61. percben, 18 méterre a ferencvárosi kaputól, szabadrúgáshoz jutott a hazai csapat, Jek a bal felső sarokba ívelt (2:1). A 75. percben kiegyenlített a hazai csapat. Nyilasi egy salgótarjáni szöglet után, kapu előtti tömörülésnél, kézzel ütött a labdába, Básti a büntetőt a jobb alsó sarokba lőtte (2:2).

Ú. Dózsa—Videoton 2:2

Remek mérkőzést játszott Újpesten (nézőszám: 7000) a második és a negyedik helyezett csapat. A 13. percben a házigazda úpestiek szereztek vezetést: Fekete biztosan talált a hálóba (1:0). A férfváriak a 18. percben büntetéstől szepitettek: Szalmási szerezte szabálytalanul Dunai III, a tizenegyet Karsai értékesítette (1:1).

A második játékrész Videoton-góllal indult. Karsai mesteri cselekket becsapta az újpesti védőket és szerzett vezetést csapatának (1:2). A 72. percben Zámbo ellen szabálytalanokdott a 16-oson belül, Fazekas volt az ítéletvégrehajtó (2:2). A közönség elégedetlenkedett, mert Paoitai bíró az utolsó percben nem állta meg Dunai II gólját.

Tatabánya—Békéscsaba 3:0

Jól kezdett a hazai együttes — 12 ezer néző biztatásától kísérve, de a tatabányai Halász fejlette az első gólt (8 p.), majd ismételt (17 p.), s szünet után Tóth (57. p.) járult hozzá a látványos győzelemhez — idegenben.

Bp. Honvéd—DVTK 4:1

Kispesten (3000 szurkoló) a Diósgyőr erejéből csak negyedórás játékra futotta. A Bp. Honvéd a 30. percben szerzett vezetést: Fehérvári beadását Weimper ritkán látható ballabas kapáslövessel küldte a bal sarokba (1:0). Szünet után, az 57. percben Kozma kapufája után Weimper fejtelt a hálóba (2:0), hét perccel később Kocsis labdájával Kozma növelte az előnyt (3:0). Ismét Weimper következett: a 70. percben szabadrúgásból talált Veréb kapujába (4:0). A diósgyőri becsületgölt, 22 méteres lövéssel Oláh szerezte a 72. percben (4:1).

Haladás—Kaposvár 2:0

Kaposvári támadások jellemezték az első féldőt, majd a vendégek harcoltak ki fölényt, és a második féldőben már jobban is játszottak. Halmosi az 51. percben, 25 méterről, hatalmas bombagólt lőtt (1:0). A Rákócziak a 73. percben nyílt volna alkalma az egyenlítésre, Burcsa azonban tisztán állva, 12 méterről rosszul célzott. Már a hosszabbításnál tartott a játék, amikor a 91. percben Halmosi két védőt

kicszelezve, kicsalta a kapust, és biztosan lőtt a bal alsó sarokba (2:0).

Vasas—Csepel 3:0

Nagyon unalmas 20 perc után (3000 néző látogatott Csepelre) teljesen váratlan gólt szerzett a Vasas. A 21. percben a csepeli kaputól 18 méterre, Kovácsról, klubtársához, Gasshoz pattant a labda; a csatár a vetődő Hajdú mellett biztosan lőtt a hálóba (1:0).

Szünet után a Vasas szép egyéni akcióból növelte előnyét: az 59. percben Kovács — a felpálya közeléből indulva — Hunyadi díszkíséretében vezette végig a labdát szinte a hálóig (2:0). A féldő második részében görcsösen akartak a hazaiak, de hiába követték el mindent a gólszerzés érdekében. A 89. percben Kovács állította be a végeredményt: mintegy 17 méterről a kifutó Hajdú fölött emelte a hálóba a labdát (3:0).

MTK-VM—ZTE 4:0

A kezdés után hamarosan kiderült, hogy a zalaegerszegi csapat bizonytalan, és hogy az MTK-VM nem véletlenül szerezte az elmúlt hetekben nagy gólarányú győzelmeit. A gólyártást Takács kezdte, a szünet után Kovács, újból Takács, majd Kunszt talált az egerszegi kapuba.

SZEOL—Rába 1:1

Szegeden, a 36. percben a SZEOL szerzett vezetést Wenner góljával (1:0). Szünet után a győriek kaptak hamarabb lábra, és a 49. percben egyenlítettek: Mile becsapta őrzőjét, majd pontosan lőtte középre a labdát, s a jól érkező Szokolai bombafejessel szerzett egy pontot (1:1).

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA:

1. Ferencváros	25	14	5	1	42-17	33
2. Videoton	20	12	5	3	42-17	29
3. Bp. Honvéd	20	11	6	3	39-21	28
4. Ú. Dózsa	20	12	4	4	44-28	28
5. Haladás	20	9	5	6	27-24	23
6. Diósgyőr	20	6	8	6	17-23	20
7. Salgótarján	20	6	7	7	31-36	19
8. MTK-VM	20	8	2	10	31-25	18
9. Vasas	20	7	4	9	33-29	11
10. Tatabánya	20	7	3	10	27-37	17
11. ZTE	20	5	6	9	30-32	16
12. Rába	20	4	8	8	22-28	16
13. Kaposvár	20	4	8	8	27-37	16
14. Csepel	20	4	6	10	21-37	14
15. Békéscsaba	20	4	6	10	13-39	14
16. SZEOL	20	3	5	12	16-41	11

NB II

Dunaújváros egyesben

Dunaújváros—Bábolna	2:1
V. Izzó—Dorog	2:2
BVSC—Olabányász	0:0
DVSC—Budafok	4:2
SZMTE—Várpalota	3:0
Komló—Volán	1:1
Pécs—Oroszlán	2:1
KKFSE—Szekszárd	4:1
Bp. Spartacus—Nagybátony	3:0
MÁV DAC—FŐSPED	1:1

1. Dunaújváros	26	17	7	2	59-20	41
2. Budafok	26	15	5	6	61-38	35
3. Dorog	26	14	7	5	47-25	35
4. KKFSE	26	14	4	8	47-31	32
5. Volán	26	11	10	5	39-27	32
6. BVSC	26	11	8	7	42-31	30
7. DVSC	26	11	8	7	37-33	30
8. SZMTE	26	10	8	8	37-28	28
9. Pécs	26	10	6	10	37-23	26
10. MÁV DAC	26	9	7	10	31-35	25
11. V. Izzó	26	7	9	10	30-36	23
12. Várpalota	26	7	9	10	30-39	23
13. Olabányász	26	7	9	10	25-35	23
14. Komló	26	7	9	10	25-41	23
15. Szekszárd	26	6	10	10	23-40	22
16. Oroszlán	26	6	8	12	31-43	20
17. FŐSPED	26	6	7	13	32-44	19
18. Nagybátony	26	7	5	14	26-44	19
19. Bp. Spartacus	26	5	8	13	24-52	18
20. Bábolna	26	6	4	16	33-57	16

Hamburg: Tizennégy ország 119 kardvívója indult azon a nemzetközi versenyen, amelyen a szovjet sportolók kivételével a fegyvernem valamennyi kiváltsága pástra lépett. Az elsőseget az exvilágbajnok olasz Maffei szerezte meg Gedövári előtt. Marót a negyedik, Gerevich a hatodik lett a döntőben.

ÚSZÁS

Verrasztó (400 m vegyes) világrekorder!

Hargitay és Sós is az amerikai úszók előtt

A kaliforniai Long Beachben sikereket értek el a magyar úszók az Egyesült Államok nemzetközi bajnokságának második napján. A 400 méteres vegyesúszásban Verrasztó Zoltán 4:26 mp-es idejével új világrekordot állított fel, megdöntve a régi világsúcstartó, Hargitay András 1974-ben Bécsben elért 4:28,89 mp-es eredményét, Hargitay végzett a második helyen, Sós Csaba harmadik lett.

Az előfutamok során Sós úszta a legjobb időt 4:30,54 mp-cel, és ezzel megdöntve az amerikai Steve Furniss hazai csúcsát (4:30,56 mp), felhívta magára a figyelmet. Sós ezt az időt azonban a nyolcas döntőben nem tudta megismételni.

A döntőben az első 100 méteren, pillangón még Hargitay vezetett Verrasztó előtt. A második százon, hátón, Verrasztó tört az élre, s előnyét a mellúszásban és a gyorsúszásban is megőrizte. Az úszoda, a Belmont Plaza közönsége viharos lelkesedéssel ünnepelte a 400 méteres vegyesúszás új világrekorderét, a Központi Sport Iskola 18 éves versenyzőjét.

Verrasztóék ragyogó eredménye után az újságírók szinte megrohanták a magyar

úszókat, akiknek öröme mindent elsöpörte — annál is inkább, mert az amerikai úszóbajnokságok történetében most fordult elő először, hogy nem amerikai versenyzők szereztek meg az egyik számban az első három helyet. Széchy Tamás edző ujjongva mondta: — Ez az álomom Montrealra is.

Hargitay András kijelentette: — Nem vártam, hogy Zoltán nyer, de biztosíthatom önöket, hogy én is győzni akartam.

Verrasztó Zoltán így nyilatkozott:

— Nagyszerűen éreztem magam. Kimondhatatlanul örülök a világrekordnak.

Az AFP francia hírügynökség kommentátora megjegyezte tudósításában, hogy az új világrekord születése a 400 méteres vegyesúszásban nem volt váratlan, mert már mindenki tudja, hogy a magyarok milyen erőteljesen edzenek, s naponta 20—24 kilométert is úsznak.

Férfi 400 m vegyes: 1. Verrasztó Zoltán (magyar) 4:26,00 új világ- és magyar csúcs (régi 4:28,89. Hargitay), 2. Hargitay (magyar) 4:29,18. 3. Sós (magyar) 4:31,31.

ATLÉTIKA

Török és Lázár a mezei bajnok

Dunakeszin rendezték meg Magyarország 1976. évi országos atlétikai mezeifutó-bajnokságait. A viadal az alsóbb korosztályok versenyeivel kezdődött, s a három ifjúsági győztes, a 17 éves Sulyok Attila, a 18 éves Kiskirály Ernő, de különösen a 19 évesek között győztes Farkas Rezső ígéretes tehetség.

A női felnőtt mezőny 3000 m-es távra vágott neki, 2500 m-ig nem történt semmi érdemleges, minden esélyes versenyző egy bolyban futott az élen. A célhoz közeledve először Lázár—Csipán—Babinyeczné

hármas alakult ki, majd kivált közülük a Lázár—Csipán duó, és kettőjük küzdelméből kitű-

nő hajrával a Debreceni EAC versenyzője, Lázár megvédte tavalyi bajnoki címét.

A férfi felnőttek mezőnyében Fancsali nagy iramot diktált, már a második körben mintegy 50 m-es előnyt szerzett a mezőnyrel szemben. Fél távig nem is tudták megközelíteni, ott azonban Kerékgyártó és Török robbantotta az üldöző bolyt, és az újpesti futó nyomába eredt. A felzárkózás az utolsó körre a szegedi Török Jánosnak sikerült, aki a végén nagyon biztos győzelmet aratott.

A nőknél a csapatverseny a csepeliek győelmét hozta, míg a férfiaknál biztosan lett első az Újpesti Dózsa.

BEMUTATÓ AZ ÚJ HULLÁMBÓL

Egy év alatt: újoncokból a „jelenlegi legjobbak”

bajuszú ifjú többször is letette névjegyet vendégjátékai- val. Régebben kézilabdázott, és nem felejtette el ennek a harcos játéknak a kötelező kellékeit. Ráadásul nem püfölte a labdát, szépen, finoman kezelte és lovabbította. Mostanában már azt is mondogatják róla, hogy hasonlít a fiatal Buzánszkyhoz. Ez pedig egyenlő az elismeréssel.

Lukács Sándor nemrégiben még a kedvelt mondást ismételtette magában, hogy ami nem megy, ne erőltessük. Értvén ez alatt, hogy mindenki (szakértők és szurkolók) szerényen szürke futballistának tartotta. De azért erőltette, nem csüggedt, s ennek a felfogásnak lett az eredménye, hogy felfigyeltek a játékkára. Kitűnő bal lábát képzett magának (ügyes passzra és becsúszásra egyaránt alkalmas), sőt, annyit futott, hogy már nem poroszkál, hanem vágat. S még egy olyan erénye van, amit sokra értékelnek mindenhol megbízható.

KÉT TIBOR

Nyilasi Tibor, ma már a szó jó értelmében vett sztár, mindenki kedvenc Tibikéje.

Befejeződött az asztalitenisz EB

Az első Európa-bajnokságon annak idején Budapesten hat asztalon játszottak a versenyt, ma a 16 asztalos rendezés kötelező, sőt már gondolkodni kell, hogyan lehetne a nagy létszám miatt lerövidíteni a tiznapos viadalt. A játékidőt 15 percre korlátozták, s ezen a versenyen mindössze ötször — háromszor a magyarok mérkőzésein — kellett váltott adogatásokkal gyorsítani a tempót.

Kétségtelenül segítette a fejlődést az ázsiaiak rendkívüli atletikus képzettsége és az úgynevezett pörgetéses játékmódjuk, amivel meglepték az európaikat. A zágárai Európa-bajnokságon igen sokszor a bírók keze a magasba lendült, ezzel jelezték az időtűllépést, a pörgetésnél már nincs időzavar. A leütött labda százötven kilométeres, sőt még ennél is nagyobb sebességgel pattan az asztalra, olyannyira, hogy a lelátón ülő nézők úgyszólván csak a versenyző mozdulatát látják.

Hetedik és nyolcadik hely

Prágában befejeződött a csapatverseny az asztalitenisz Európa-bajnokságon. A helyosztón a hazai közönség nagy örömeire a csehszlovák nők szereztek meg a bronzérmeket, a férfiak pedig az 5. helyet. A magyar asztaliteniszesezők közül a nők újra legyőzték az NSZK együttesét, s végül is a 7. helyre kerültek. A férfiak már nem tudták megismételni az angolok elleni korábbi bravúrt, 5:2-re kikaptak,

így a 8. hely jutott a számunkra.

„Este csak két asztal maradt, s először a szovjet és az angol női együttes mérkőzött az aranyéremért. Hiába nyerte meg az angol Hammersley a két egyest, a 3:2-es győzelmet a szovjet csapat harcolta ki, s akárcsak két évvel ezelőtt, most is a dobogó tetejére állhatott az ünnepélyes eredményhirdetésnél. A férfi csapatdöntőt Jugoszlávia nyerte 4:2-re Svédországgal ellen.

LABDARÚGÁS

Még reménykedik a Real

Jól ment a vendégcsapatoknak a labdarúgó EK, KEK és UEFA elődöntőjének első fordulójában. A hat mérkőzés összesen 12 góljából ötöt lőttek az otthoni együttesek és hetet a vendégek. Pontokban számolva, a lehetséges 12 pontból 6 lett a hazai és 6 a vendégcsapatok tulajdona.

A hazai pálya előnyét élvező klubok közül csak a francia St. Etienne és a nyugat-német Eintracht Frankfurt szerzett kerseres, egygólos előnyt az Eindhoven, illetve a West Ham elleni visszavágóra. A többiek egyenlő helyzetből, sőt a Barcelona egy, a Saschsenri; Zweickau három gól hátrányából rajtol április 14-én idegenben.

Az érdeklődés középpontjában a Real Madrid—Bayern München összecsapás állott. A Bernabeu-stadionban ismét

120 ezer néző tombolt, néhányan nem tudtak belenyugodni az 1:1-be, s a különben sportszerű találkozó végén három spanyol berohant a játéktérre, s egyikük előbb Gerd Müllert, majd az osztrák játékvezetőt, Erich Linemayert inzultálta. A rendőrség közbelepett, de Lucien Schmidlin, az UEFA hivatalos ellenőre már közölte: jelentést tesz a mérkőzés utáni incidensről. Különben a mérkőzésen a Bayern kivédte az első húsz perc nagy Real-nyomását, utána higgadtan játszott, s végül Müller kiegyenlített.

GALAC: Befejeződött a súlyemelő Duna Kupa idei fordulója. Néhányban Szalai 360 kg-mal második lett, míg ötsúlyban a fiatal Mészáros 335 kg-os új országos ifjúsági csúccsal harmadik. A forduló győztese 50 ponttal Bulgária, 2—3. Magyarország és Csehszlovákia, egyformán 44—44 ponttal

csele még a legtapasztaltabb védőt is porba sújtja. Kedves mókáit apró, de a címzett ellenfelet idegesítő megjegyzésekkel fűszerezi. Az idei év rekordere: még senki sem hagyott ki nagyobb helyzetet, mint amit az Innsbruck ellen „elkövetett”.

Weimper István már az Egyetértésben megkapta a bombázó előnevet, a Bp. Honvédban a „mackómozgású” minősítést. Ehhez persze gyorsan hozzá kell tenni, hogy nincs még egy olyan mackó a világon, aki úgy fedezné a labdát, mint a klaszszik: s értelemben vett centertípusú játékos. Imponálóan erős szakos stíusú, bátran csatálják és súlyát meghazudtolóan fejeli. Kitűnő a tempója, és már-már retteget a bal lába, Bátor kapáslövéséről neveztes.

Magyar István ördögös cseleiről ismert, sőt ezt a képességet már odáig fokozta, hogy néhány jelkes zöld-fehér rajongója eskü alatt vallja: „Csak Czibor volt ennire kiismerhetetlen.” Ez a megállapítás természetesen, és Magyar szerencséjére, csak a futballtudására vonatkozik, egy mindenképpen díszesétei fejez ki. Gyors futástól „dr. blizik”, felsőteste külön 31 es mozg hogy még jobban megtevesse őrzőjét. Az utóbbi időben viszont sajnálatosan batortalanná vált: kevesebbet ló kapura.

TUDOMÁNY TECHNICA

AZ ÍZTELEN KININ

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XIII., 1868. évi, egri nagygyűlésén Kocianovich József gyöngyösi gyógyszerész hús aranyat, Szurmák Vilmos egri orvos száz újfórintot tűzött ki azon szakember jutalmazására, aki „a kinal (kinin) oly alakját állítja elő, amelyben e gyógyszer hatályosságát megtartván, keserű ízt veszti, s melyben annak kellő adagjait kisgyermek is bevehetik”.

AZ ELSŐ LÁZCSILLAPÍTÓ

Vajon mi volt az oka, hogy ilyen nagy jutalmat tűztek ki? Száz évvel ezelőtt a terápia fegyvertárában a lázcsillapítók között a kinin egyeduralgó volt. Története azonban korábban kezdődött. A kinafa kérgéből készült gyógyszer lázcsillapító hatását Dél-Amerikában — ahol a növény őshonos volt — a benszülötök már régen ismerték. Az európai hódítók előtt azonban e szer használata sokáig rejtve maradt. Csak holmi romantikus, regénybe illő fordulat folytán jutottak ők is hozzá a csodálatos gyógyszerhez. Ez a következőképpen történt. 1630-ban Loxa város fehér kormányzója megbetegedett: magas, visszatérő lázából, hidegrázásból kezelőorvosa semmiféle gyógyszerrel sem tudta kigyógyítani. Amikor már lemondtak életben maradásáról, a beteg megfogadta egy benszülötnek a tanácsát: megitta a kinafa kérgének főzetét. Hamarosan meggyógyult.

Néhány év múltán Peru alkirálynak feleségéhez, Cinchona grófnőhöz hívták az alkirály orvosát, De Vegát. Az orvos, aki ugyancsak tehetetlenül állt a lázából meggyógyulni nem tudó beteg mellett, végül merész elhatározásra jutott: a benszülötök emelt gyógymódjához folyamodott. Merészségét siker koronázta: a beteg meggyógyult. Az orvos ezért a grófnőről és a kinafa vöröses kérgéről nevezte el a növényt Cinchona succubra-nak.

Amikor De Vega hazatért a gyarmatokról, Spanyolországba is magával vitte az új gyógyszert. A kinafa kérgének pora csakhamar Európában is hatalmas karriert futott be, de még majdnem két évszázadnak kellett eltelnie addig, amíg két francia gyógyszerész, Pelletier és Caventou a nehezen adagolható kéregpor helyett 1820-ban előállította annak tiszta hatóanyagát: a kinint.

Hiába volt azonban a szer jó, rettentően keserű íze miatt éppen a gyermekek és a legérzékenyebb felnőttek nem tudták bevenni. S ha bevették, gyakran csillapíthatatlan hányásra ingerelte őket. Ezért lett volna mindennél fontosabb a kinint olyan formában létrehozni, hogy az mindenki számára egyformán szedhető és hatásos legyen.

Nemzeti park a Himaláján

A nepáli kormány a Himalája egy — alacsonyabban fekvő — részén 1700 négyzetméter területet, földünk egyik legcsodálatosabb vidékét, védett nemzeti parkká nyilvánította. A védett területen dús a növényzet, ritka fenyőfélék, olajbokrok és rhododendron-félék találhatók. Gazdag emlős állatvilágában megtalálható a hópárduc, a vörös panda, a fekete medve, a farkas, a hegyi juh és kecske, valamint a pézsmaszarvas. A nagyszámú márdárfaj között a különféle keselyűfajok és a ritka himalája-fácánok fordulnak elő.

A nepáli kormány tervei között szerepel, hogy az ott lakó nép — a serpák — életkörülményeit javítandó, megoldják a terület vízellátását és fejlesztik mezőgazdaságát, szigorúan óvják az erdőket és a környezetet. Idegenforgalomra is számítva, a turistákat kiszolgáló létesítmények megépítését is tervezik.

KÉT PÁLYÁZAT

De térjünk vissza a hazai pályázathoz! A kitűzött határidőre, 1869. július 1-ére két pályamunka érkezett be. Az I. jelzésű „Edesítsük az életet!” jellegével három üvegcsét csatolt. A II. jelzésű pályamunka jellegéje hosszab volt, s egy olyan új gondolatot vetett föl, amely csak napjainkban lett elfogadott célja a gyógyszerkutatásnak: „csak szemnek és száznak egyformán ízletes kiállítás győzheti le a beteg undorát a gyógyszer iránt!” Ez utóbbi pályázó három nagyobb dobozba és egy üvegcsébe mellékelte készítményét, az úgynevezett cseravas kinalnak porban, galacsokban, csokoládélepenyékben és cukorkákban eldolgolt, szilárd preparátumát.

Az egyesület állandó központi választmánya mindkét pályamunkát azonos bíráló bizottságnak adta ki. E bizottság tagjai a kor neves tudósai: Than Károly, Bókai János és Poór Imre voltak. Than gyógyszerész volt, a kémiai tanszék vezetője, Bókai és Poór pedig „orvosdoktorok”, ugyancsak a budapesti egyetem tanárai. Egyhangú véleményük szerint a II. sz. pályázó — annak is a csokoládélepenyékéi — érdemelték meg a jutalmat. Így kapta meg az akkoriban tekintélyes összegnek számító pályadíjat egy addig szinte ismeretlen falusi gyógyszerész: Rozsnyay Mátyás.

Rozsnyay 1833. május 14-én Szabadszálláson született. Miután elvégezte az elemi iskolát, a kecskeméti kollégiumban, majd a bécsújhelyi katonai akadémián folytatta tanulmányait. A szabadságharc kitörése után fordult a gyógyszerészeti pályára felé: egyetemi tanulmányait Bécsben és Pesten végezte. Oklevélelnek megszerzése után előbb alkalmazottként állást vállalt, majd 1863-ban önálló gyógyszerterápiát nyitott egy kis Tolna megyei faluban: Zombán. Ebben a kisközségben kevés elfoglaltsága volt, így sok szabad ideje maradt: ezt tanulásra, önképzésre fordította.

A CSERSAVAS KININ

„A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók 1869. szeptember 6-tól 11-ig Fiumében tartott XIV. nagygyűlésének Történeti Vázlata és Munkálatai” című kiadvány Rozsnyay díjnyertes dolgozatát teljes terjedelmében közölte. A szerző megállapította, hogy azok a törekvések, amelyek az íz „elpalástolására” irányultak, „csonka sikerűek” nem kielégítőek voltak. Például a cukorral való bevonás nagyon alkalmas módnak látszott de ha az orvosságot hosszabb ideig nem nyelte le — s ez különösen a gyermekekkel gyakran megesett —, vagy véletlenül kettéharapták a beteg, nyomban érezhette a gyógyszer hosszú ideig megmaradó, iszonyúan keserű ízt. Ugyancsak nem

volt kielégítő az a módszer, amelyben a kinint kloroformmal keverve adták be a betegnek.

Az íz elfedésére irányuló törekvés kudarcra indította Rozsnyayt arra, hogy egy olyan, a kininéhez hasonló hatású vegyület után kutasson, amely csak kevésbé keserű, tehát edességbe, például csokoládéba keverve már elfogadható ízű. A megfelelő anyagot a kinin különféle vegyületei között kereste.

A kininsók eltérő oldhatóságából jutott Rozsnyay arra a gondolatra, hogy a kinint cserassavval reagáltatja. Ekkor annak vízben oldhatatlan cserassavas sóját kapja, amelynek keserű íze így bizonyára nem érezhető. Hosszadalmas volna leírni, milyen megoldásokon keresztül jutott el Rozsnyay végül is oda, hogy a cseravast előbb ammóniával lúgosítsa, s így sikerüljön neki viszonylag állandó összetételű cseravas kininkészítményt kapnia.

A feltaláló gondosságára mi sem jellemzőbb, mint az, hogy már akkor felhívta a figyelmet: készítményét nem szabad gyümölcsben elosztva beadni, mert a növényi savak bontják a cseravas kinint. (Akkoriban gyakran adták be a gyógyszert gyümölcsben, lekvárban.) Megállapította viszont: a zsrinémú vívőanyag különösen alkalmas arra, hogy megőrizze a készítmény ízletlen jellegét, mert a zsrinémú-csokoládé mintegy „szigetel” a hatóanyagot az őt esetleg feloldó, ezzel keserűvé tevő vegyülettől.

AZ ÚJ GYÓGYSZER DIADALÚTJA

A fiatal gyógyszerész nevét találmánya egy csapásra ismertette. Bár — elismerésre méltó módon — nem titkolta az íztelen kinin készítésének módját (ezzel veszélyeztetve elsőbbségi jogát), mégis az általa gyártott gyógyszer lett a hivatalosan elismert készítmény. A világ minden részéből rendelték tőle kinincukorkáit és kinincsokoládéját. Így azután a kis zombai patika forgalma annyira föllendült, hogy 1874-ben fölcserélhette azt egy aradi gyógyszerterápiára. Az anyagi függetlenség lehetővé tette számára, hogy üzlet mellett jól felszerelt laboratóriumot is berendezzen, s ott élte végéig a gyógyszerészeti és kémiai kutatásnak szentelhesse idejét. Ottani munkásságának eredményeit nemcsak a hazai, hanem a külföldi szaklapok is rendszeresen közölték.

Rozsnyay az íztelen kininen kívül még több más, újszerű gyógyszerkészítménnyel is megajándékozta a világot. Ezek sorából egy kinintartalmú vaskészítményt kell kiemelni. A vas szerepét a vérértékeltségben — különösen fiataloknál — már régen felismerték. A vaskészítmények megfelelő adagolása azonban még tisztázatlan volt, mert a vashiányos szervezet megfelelő kielégítése csak a két vegyértékű vasból volt remélhető, az pedig könnyen három vegyértékűvé oxidálódott, s ez hatástalan volt. A vasnak a cseravas kininnel való kombinációja, amelyet Rozsnyay hozott létre, már sokkal állandóbb, ezért hatékonyabb is volt.

Rozsnyay 1895-ben halt meg. Hatvankét éves volt. A XIX. századbeli gyógyszerészet e jelentős személyiségének emlékét a róla elnevezett eladói emlékversenyek őrzik leghevesebben: ezek során a ma fiatal gyógyszerészei számolnak be a gyógyszerterápiákban végzett tudományos munkásságukról.

Az óriáskígyó

A kígyóhoz időtlen idők óta rossz képzetek tapadnak. „A jó kígyó a halott kígyó” — tartják az afrikaiak, és minden fölük telhető meg is tesznek, hogy érvényre juttassák ezt az elvet. Nem egy fajta erősen meg is ritkult ennek következtében. A kígyók hasznosságát sokszor csak későn ismerik fel, pedig igen sok fajtájuk megbízhatóan és ráadásul olcsón irtja a kártevőket.

Az ember és a kígyó közötti ősi ellenségesség a végzet az afrikai pitonkígyónak is. Előlene dolgozik a szepérek és a nyereségvágy is, mivel fényes bőrét gyönyörű sötét és világos pikkelyminta díszíti. A nők szívesen viselik kiegészítéknek és cipőnek.

Az afrikai piton (pyton sebae) az afrikai kontinensen élő három óriáskígyófajta egyike. Együttal az óvilág legnagyobb kígyója is. Szívesen él vízgyűjtők közelében, kiválsóan úszik, épp ezért vaskárok vagy halászhajókkal gyakran megfogják. Különösen nagyra értékelik azonban a cukornádültetvényeken, ahol a cukornádpatkány legeredményesebb pusztítójaként ismerik. A mezőgazdaság gépesítése azonban itt is megritkította. Az óriáskígyó egyre inkább visszahúzódott a magányosabb hegyvidékre.

Az afrikai piton etlapiján a patkányok mellett egerek, madarak, békák, s néha gazellák és sündisznók szerepelnek. A változatosság tehát biztosítva van. Számtalan apró, éles fogával villámgyorsan ragadja meg zsákmányát, többször körbetekeredik rajta, és megfojtja. A nagyobb darabokat is egészben nyeli le. Jólakottan átadja magát az emésztésnek, amely egy hétig is eltarthat.

A nőstény 20—100 tojást rak egy üregbe, majd köréjük tekeredik, és testével melegíti őket. A „költés” hat-nyolc hétig tart. A tojásoknak körülbelül a feléből ekkor kibújnak az 50 cm hosszúságú kis kígyók, és ezzel az anya feladata befejeződik. A fiatal kígyók csak tíz év alatt nőnek fel teljesen, de addigra elérik a három-öt méter hosszúságot.

KIS TÖRTÉNETEK

Hires emberekről

1954 májusában, Jules Henry Poincaré, a nagy francia matematikustól, és Francia Akadémia tagja születésének centenárius ünnepségeire utaztak Párizsba Riesz Frigyes és Alexits György akadémikusok, jeles magyar matematikus professzorok. Akkoriban még nem volt közvetlen légi összeköttetésünk a francia fővárossal — a prágai gép Brüsszelig vitt, ott át kellett szállani a Párizsba induló járatra. S mert ugyanerről a gépről, ugyancsak Brüsszelben kellett átszállni Amszterdam felé is, a két magyar akadémikus a prágai repülőtéren összekerült a magyar labdarúgó-válogatottakkal, akik az angol-magyar nemzetközi torna előtt barátságos, előkészületi mérkőzésre repültek Hollandiába.

Alexits professzor ismerte a válogatott csapat néhány tagját, s különösen szívesen viszonyban volt Barcs Sándorral, aki mint a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke, elkísérte a futballistákat Amszterdamba. A kiváló matematikus örömmel üdvözölte Barcsot, a Magyar Távirati Iroda vezérigazgatóját, s leparolázott az ismerős játékosokkal, aztán visszatért Riesz Frigyeshez, aki érdeklődni kezdett az életéről ismeretlen, ifjú útitársak felől. Alexits részletesen beszámolt Riesznek a körülrajongott hazai labdarúgócsapatokról, s azt sem hallgatta el, hogy a futballcsillagok egyike-másika nem csekély öntudattal hordozza országos — sőt világhírét.

Riesz Frigyes szótlanul hallgatta a magyarizatot, s nagyokat pöfkélt kis kurta pipájából. Túlságos lelkesedést nem árult el a labdarúgás művészetéről és sztárjai iránt. Mégis, mikor a prágai várakozás vége fele egy padon üldögélt, s egyszerre csak mellé telepedett Puskás Ocsi és Lőránt Gyula, megszólította a két, magyarul társalgó fiatalembert.

— Az urak, mint hallom, magyarok? — kezdte a beszélgetést.

— Igen — felelte készségesen Puskás.

— És hová utaznak? — kérdezte teljes tájékozatlansággal mimelva a tudós matematikus.

— Amszterdamba — hangzott a csapatkapitány válasza —, barátságos mérkőzést játszunk a hollandokkal.

— Aha! — bólogatott Riesz, majd gyorsan feladta a harmadik kérdést is: — És miben mérkőzünk velük az urak?

Puskás kissé meghökken. Már minthogy ők miben mérkőztek? Keményen megnyomta a szót: — Futballban, uram. Labdarúgásban. Ezek a fiúk a magyar labdarúgó-válogatott tagjai. Ez itt mellettem sporttársam, Lőránt Gyula, a kitűnő középpályás, húszonéveses válogatott. Talán halott vagy olvasott már róla.

Kis szünetet tartott, aztán a bemutatkozás normálhangján lényegesen emeltebb tónusban hozzátette: — En pedig a Puskás vagyok.

Riesz professzor elmélázva szívtá a pipáját. Az utolsó mondatnál azontán kivette a foga közül, s szelíden érdeklődve megkérdezte „a Puskástól”:

— És ön szintén futballozik?

ASZFALTSZÖNYEGGEL borítanak Zala megyében további 400 kilométer közutat az V. ötéves tervidőszakban. Aszfaltborítást kap egyebek között a hajdani Borostyán út, amely északon Kőszegnél lép át a magyar határt. Ez az út a római korban és a középkorban a mediterrán tengerpart és a Baltikum között jelentős kereskedelmi útvonal volt.

Az elfekvő felesleges készletek hasznosítására szervezett kéthetes Interker-börze befejeződött. Az Országos Plackutató Intézet gyorsmérlege szerint jól sikerült az akció. A különböző alapanyagokat, szelvényeket kinaló 63 állami vállalat és 13 szövetkezet 180 millió forintos forgalmat bonyolított le. A legközelebbi börze júniusban lesz.

NÉZŐSZEMPONT

Vízszintes: 1. Tréfás megállapítás első része (zárt betűk: E, N, D, Z, A, E; folyt. a függ. 14. sz. sorban). 14. Sokba kerül. 15. Finom csemegebor. 16. Változat. 17. Szélhárfa. 18. Mosás utáni műveletet végez. 21. Patet... 22. Kiejtett betű. 24. ... right! 25. Az ökolívásban három percig tart. 27. A nátrium vegyjele. 28. Balatoni üdülőhely. 30. A földtörténeti óharmadkor idősebb szakasza, a barnaszemek keletkezési ideje. 31. Remény, bizalom. 32. Férfinév. 34. Átcsoportost. 36. Törpe. 37. Sportcsónak. 38. Nyomatékos tagadószó. 39. Glédák. 40. Régi súlymérték. 41. Kergető. 43. A Kaukázus legmagasabb csúcsa. 45. Kiejtett betű. 46. Üdülőhely a Velecei-tó partján. 48. Földre hullat. 49. Azonos betűk. 50. Az oktatással kapcsolatos szemléltető és kísérletezőeszközök gyűjteménye. 52. Részben ugrat! 53. Tartó. 54. Nobel-díjas angol költő (1888—1965). 56. Férfinév. 58. Illanó. 59. Elképzélt. 60. A buzérgyökér vöröses festőanyaga. 63. Római 54-es. 64. Folyadékot tölt. 65. Romulus testvére. 66. Agyal. 68. A 72. számú eleje és vége. 69. Cseh festő (1820—1871). 70. Licit páratlan betű. 71. Kötészs. több nyelvben. 72. Ipari növény. 73. Fővárosi sportegyesület. 75. Világos angol sőr. 76. Germán néptörzs volt. 79. Sovány ló. 80. Gyula nagy szülőltje. Függőleges: 1. Vörösmarty egyénekese epóza. 2. Prémis állatok has alatti prémeje. 3. Férfinév. 28. Alant. 29. G. G. 4. VAÜ. 5. Kézi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14				15				16				
17			18	19			20		21			
22			23	24			25		26			27
		28	29			30						31
32	33		34			35					36	
37						38					39	
40			41	42		43			44			
45			46			47		48				49
								51	52			
54	55				56			57				
59				60				61		62		63
64				65				66			67	
68				69				70				71
								73		74		75
76	77				78			79		80	81	

hegység az NDK és az NSZK területén. 33. Rusk, volt amerikai külügyminiszter személyneve. 35. E. O. 36. Azonnal. 39. Ver. 41. Trappol. 42. Eszes. 44. Gyakorlati ember. 46. Szovjet város a róla elnevezett tenger partján. 47. Az íkor egyik dűsgazdag uralkodója volt. 49. Becézett férfinév. 50. Zokogott. 51. Elesegőnév. 53. Estélyi ruhaanyag. 55. A függ. 28. sz. más- képpen. 57. Kicsinyítő

képző. 60. AEN. 61. Ropog ikerszava. 62. Csendő nézi. 65. Kairói nagykövetünk (Jenő). 67. Hú barátunk. 69. Német birtokos névmas (MEIN). 70. Az Elba neve cseh területen. 71. Férfinév. 72. Lap betű. 73. Eszközrag. 74. Zell am ... (osztrák város). 75. Eszaki férfinév. 77. Azonos betűk. 78. Névelő. 79. Gépkecske röv. 81. Róna egyenmő betű. Beküldési határidő: 1976. április 24.

A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a IV. ötéves terv teljesítéséről (részletek)

(Folytatás a 2. oldalról.)

A közlekedési vállalatok a tervidőszakban 4750 új autóbuszt szereztek be, ami a ki-selejtezett autóbuszok pótlása mellett 1500 darabban növelte az állományt. Öt év alatt 75 új metrókocsit, 130 villamoskocsit és több új, modern HÉV-szerelvényt állítottak forgalomba. Az ország tehergépkecs-állománya 34 500 darabban nőtt. A személygépkocsi-állomány az öt évvel ezelőtti 240 ezerrel 580 ezerre emelkedett. Ebből a lakosság tulajdonában 551 ezer volt.

A tervidőszak folyamán úzamba helyezték az új rövidhullámú rádió-adóállomást Jászberényben, megkezdték Solton a középhullámú adóállomás építését. A tévé I. műsorát sugárzó hálózat újabb adókkal bővült, s a vételi lehetőségek javítására átjátszóadók telepítésére került sor. Megkezdődött a tévé II. műsorának és a színes adásoknak a közvetítése.

Külkereskedelem

A külkereskedelmi forgalom a nemzeti jövedelemnél gyorsabban, összehasonlítható áron csaknem 1,5-szeresére emelkedett. A növekedés a szocialista országok viszonylatában volt nagyobb. A nem szocialista országokkal lebonyolított forgalom, különösen az export, a tőkés országokban kibontakozott gazdasági válság következtében mérsékeltebben nőtt.

A behozatal összehasonlítható áron öt év alatt 42 százalékkal emelkedett. Leggyorsabban, több mint 80 százalékkal, a gépiport nőtt. Az energiahordozók behozatala több mint 60 százalékkal, az anyagok, félkész termékek és alkatrészek importja pedig a termelés növekedésével valamivel mérsékeltebben, körülbelül 30–32 százalékkal haladta meg az öt évvel korábbit. Nőtt a fogyasztási iparcikkek behozatala is.

A kivitel mennyisége 57 százalékkal emelkedett. Javult az export áruszerkezete. Legnagyobb mértékben, több mint kétszeresére, a gépek kivitele nőtt, ezen belül elsősorban a komplett gyárberendezéseké, a műszereké, a közlekedési eszközöké, a szerzeményeké és egyéb fémmegmunkáló gépeké. Fogyasztási iparcikkek közül 1975-ben 56

százalékkal, élelmiszerekből 40 százalékkal exportáltak többet, mint 5 évvel korábban.

Összehasonlítható áron a kivitel növekedése meghaladta a behozatalét, folyó devizaáron számolva azonban az import 109 százalékkal, az export 92 százalékkal nőtt. Ez abból adódott, hogy a behozatali árak nagyobb mértékben emelkedtek, mint a kiviteli árak. A cserearány romlásából származó árvesztés, valamint a kedvezőtlen tőkés exportlehetőségek miatt a forgalomban jelentős passzívum keletkezett. A szocialista országokkal folytatott külkereskedelemben az öt év forgalmának egyenlege aktív, a nem szocialista országok viszonylatában passzív volt.

Beruházás

A szocialista szektor beruházásaira öt év alatt — folyó áron — 574 milliárd forintot fordítottak, az előirányzott 480–500 milliárd forintnál 15–20 százalékkal többet. Az összegszerű teljesítés ellenére egyes fejlesztések mennyiségi előirányzatai nem teljesültek. A növekedés mértéke hasonló volt, mint a III. ötéves tervidőszakban, összehasonlítható áron 51 százalékkal. A beruházások volumene körülbelül 10 százalékkal haladta meg a tervezettét.

A nem termelő beruházások összege, a terv célkitűzésének megfelelően, nagyobb mértékben nőtt, mint a termelő beruházásoké: 1971–1975-ben a nem termelő beruházások volumene 73,8 százalékkal, a termelő beruházásoké 45,5 százalékkal haladta meg az 1966–1970. évi.

A beruházási kifizetések összege minden döntési kategóriában meghaladta a tervezettét. Az összes beruházásból a nagyberuházások és az egyéb állami beruházások aránya lényegében megfelelt az előirányzatnak, a célcsoportos beruházásoké kisebb, a vállalatiaké nagyobb volt a tervezettnél.

A tervidőszakban számos nagyberuházást helyeztek üzembe, köztük a péti új műtrágyagyárat, a visontai Gagarin Hőerőművet, a Thorez-külféjtést, a Tiszai Vegyi Kombinat olefinművét, a budapesti metró kelet-nyugati szakaszát.

A természetbeni juttatások növekedése az oktatási, egészségügyi, kulturális stb. ellátás fejlődésével függött össze. A pénzbeni társadalmi juttatások összege öt év alatt 22,1 milliárd forintból 45,2 milliárd forintra emelkedett. Ez mindenképpen az idős korúak eltartásához, s a gyermeknevelés költségeihez való társadalmi hozzájárulás fokozódásából adódott.

A nyugdíjasok száma 1975 végén 1,8 millió volt, 350 ezerrel több, mint öt évvel korábban. Az egy nyugdíjasra jutó havi átlagos nyugdíj 1970-ben 765 forintot, 1975-ben 1259 forintot tett ki. A kifizetett összes nyugdíj összege öt év alatt 13 milliárd forintból 26,8 milliárd forintra emelkedett. A tervidőszak folyamán több ízben emelték a családi pótlékot és sor került a gyermekgondozási segély emelésére is. A segély igénybe vevők száma jelentősen nőtt. Mindennek eredményeként a családi pótlék és a gyermekgondozási segély összege együttesen az 1970. évi 4 milliárd forintból 1975-ben 9,4 milliárd forintra emelkedett.

A munkavégzésből származó jövedelem, valamint a társadalmi juttatások növekedése azt eredményezte, hogy az összlakosság egy főre jutó reáljövedelme 1975-ben 25 százalékkal meghaladta az 1970. évi. A növekedés megfelelt a tervben előirányzatoknak. A munkaházartások egy főre jutó összes reáljövedelme 26 százalékkal, a szellemi dolgozóké 22 százalékkal, a szövetkezeti parasztsáé 28 százalékkal nőtt.

A lakosság fogyasztása a tervezettét megközelítően, összesen 28 százalékkal, egy főre számítva több mint 25 százalékkal nőtt. Az összes fogyasztáson belül az élelmiszerek és élvezeti cikkek, valamint a ruházati cikkek fogyasztásának aránya csökkent, a tartós fogyasztási cikkeké és az egyéb iparcikkeké, továbbá a szolgáltatásoké emelkedett.

Több fontos élelmiszer — köztük a hús és hal, a tojás, a cukor — fogyasztása a tervezettnél jobban emelkedett, a tej és tejtermékek, valamint a zöldség- és gyümölcsfogyasztás színvonala viszont az előirányzottnál kevésbé nőtt. A tartós fogyasztási cikkek közül a mosógép, a hűtőszekrény- és a személygépkocsi-állomány a tervezettnél gyorsabban, a televíziókészülékek száma valamivel lassabban emelkedett.

A kiskereskedelmi forgalom öt év alatt összehasonlítható áron a tervezettnél valamivel mérsékeltebben, 35 százalékkal nőtt.

Áralakulás

A tervidőszak második felében kibontakozott világpiaci áremelkedések elsősorban a behozatalban nagy súlyú szereplő energiahordozókat és nyersanyagokat érintették. Az 1975. évi behozatali árak 47 százalékkal voltak magasabbak az 1970. éviéknél. A kivitel nagyobb részét kitevő ipari késztermékek és élelmiszerek világgiazi ára kisebb mértékben emelkedett, a kivitel árszínvonala 1975-ben 22 százalékkal haladta meg az öt évvel ezelőt.

Az ipari termelői árak az 1971–1974-es években mérsékelten, évi átlagban 2,4 százalékkal, négy év alatt összesen 10 százalékkal emelkedtek. 1975-ben viszonylag széles körű árrendezésre került sor, amelynek következtében az ipar belső értékesítési árai átlagosan 10,7 százalékkal haladták meg az előző évi. Az ipar 1975. évi termelői árszínvonala 22 százalékkal volt magasabb az 1970. évinél. A kivitelező építőipar átlagos árszínvonala öt év alatt 17 százalékkal emelkedett. Az építkezések, különösen a lakásépítés költségei az áremelkedésnél nagyobb mértékben nőttek. A lakásépítési költségek emelkedésében — a lakások területének növekedése és a felszereltség javulása mellett — szerepe volt

a korszerű, de költségesebb technológiák elterjedésének is. A beruházások árszínvonala 1970-től 1975-ig 13 százalékkal emelkedett. Legnagyobb az építés, valamint az import gépberuházások árszínvonala emelkedése volt. A mezőgazdasági termékek felvásárlási árszínvonala 1975-ben 15 százalékkal volt magasabb, mint öt évvel korábban. A tervidőszak folyamán a cukorrépa, a dohány, a vágómarha és a tej felvásárlási árát emelték jelentősebben. Emelkedett a zöldség és gyümölcs felvásárlási és piaci ára is. Az áruszállítási tarifák 5 százalékos emelésére 1975-ben került sor az üzemanyag áremelkedése miatt.

A kiskereskedelmi árak 1975-ben 15,8 százalékkal voltak magasabbak, mint 1970-ben. A tervidőszakban az alapvető élelmiszerek közül a tej- és tejtermékek, valamint a cukor árát emelték központi intézkedésekkel, a többi élelmiszer ára lényegében nem változott. Az élvezeti cikkek átlagos bolti árszínvonala, nagyrészt a szesz italok és a dohányárak központi áremelésé folytán, öt év alatt 22 százalékkal emelkedett. A ruházati cikkek árszínvonala 1970-től 1975-ig 17 százalékkal emelkedett, részben a tüzelőanyagok és energiahordozók, valamint egyes építőanyagok hatósági áremelése, részben a szabadabb árformákban bekövetkezett piaci hatások következtében.

A fogyasztói árindex, amely a kiskereskedelmi árak mellett tartalmazza a piaci árak, valamint a szolgáltatások árának változásait is, öt év alatt 14,6 százalékkal emelkedett. A terv előírásának megfelelően egyes, a lakosság szélesebb rétegeit érintő hatósági áremeléseket megfelelő jövedelempolitikai intézkedések követték. Így például a lakbérémmel, a tüzelő- és fűtőanyag-áremeléssel járó többletkiadást az érintettek nagyobb részénél, a tej- és tejtermékek áremelésével járó többletkiadást a nyugdíjasoknál, a családi pótlékban és gyermekgondozási segélyben részesülőknél kompenzálták. A lakosság nomináljövedelmének növekedése a fogyasztói árak emelkedése mellett is biztosította a reálbérek és reáljövedelmek terv szerinti alakulását.

Népmozgalom, egészségügyi és kulturális ellátás

Az ország népessége 1976. január 1-én 10 millió 572 ezer fő volt, 218 ezerrel több, mint 1971 elején. Az ezer lakosra jutó természetes szaporodás — az élveszületések és halálozások különbsége — az előző öt évi 3,6-ról 4,2-re emelkedett.

1971–1975. években összesen 841 ezer gyermek született, 12 százalékkal több, mint az előző öt évben. Ezer lakosra öt év átlagában 16,1 élveszületés jutott. A születési arányszám a tervidőszak folyamán jelentősen emelkedett: az 1970. évi 14,7-ről 1975-ben 18,4-re. A születésszám emelkedésében szerepe volt a népesedéspolitikai intézkedéseknek, valamint annak, hogy nagyobb létszámú kórházok léptek szülőképes korba.

1971–1975. években összesen 622 ezren haltak meg, 10,4 százalékkal több, mint az előző öt évben. Ezer lakosra évi átlagban 11,9 halálozás jutott. A csecsemőhalandóság csökkent: 1971–1975. évek átlagában ezer élveszületésre 33,8 egy éven aluli halálozás jutott, az előző öt évi 36,6-del szemben.

A IV. ötéves terv időszakában 7 községet nyilvánítottak városá. Jelenleg az országban 83 város és 3100 község van. 1976. január 1-én a lakosság 50,2 százaléka élt városokban, 313 ezerrel több, mint öt évvel ezelőtt.

1975 végén az egészségügyi dolgozók száma kb. 128 ezer volt, 27 ezerrel több, mint öt évvel korábban. Az orvosok száma 23 500-ról 27 100-ra, a gyógyszerészeké és egyéb egészségügyi személyzeté 77 500-ról 101 000-re emelkedett. Öt év alatt az összes orvosi körzetek száma 13 százalékkal nőtt, az 1975. év végén az általános körzeti orvosi állások 6,6 százaléka nem volt betöltve.

A kórházi ágyak száma a tervidőszak folyamán 4500-zal nőtt és 1975 végén megközelítette a 89 ezret. A kórházi hálózat fejlesztése során többek között Budapesten bővítették a Gyáli úti, a Tétényi úti kórházat, felépült a budapesti szemészeti klinika, a váci és az ajkai kórház.

A bölcsődék befogadóképessége öt év alatt 9900 férőhellyel bővült és 1975. év végén 49 900 volt. A bölcsődés korú gyermekek 10,4 százaléka járt bölcsődébe. Az 1975. év végén a gyermekgondozási segélyt 265 ezer nő vette igénybe, 98 ezerrel több, mint 1970 azonos időpontjában.

Az óvodai helyek száma a IV. ötéves terv idején 209 ezerrel 296 ezerre nőtt, az előirányzottnál nagyobb mértékben. Száz óvodás korú gyermek közül 1970-ben 58, 1975-ben 76 járt óvodába.

Az 1975–1976-os tanévben a különböző oktatási fokozatokon 1,8 millióan tanulnak. Az alsó- és középfokú oktatás nappali tagozatain — a megfelelő korú népesség számának csökkenésével összefüggésben — kevesebben, a felsőoktatásban többen tanulnak, mint 1970–1971-ben. Jelenleg az esti és levelező tagozatokon kb. 280 ezren tanulnak. A 6–13 éves tanköteles gyermekek lényegében valamennyien iskolába járnak. A 14–16 évesek 39 százaléka szakmunkástanuló, valamivel nagyobb hányada, mint öt évvel korábban volt. A 14–17 évesek 36 százaléka tanul középiskolában, az öt évvel ezelőtti 30 százalékkal szemben. Egyetemista vagy főiskolás a 18–22 évesek 6,9 százaléka. Ez az arány 1970-ben 6,3 százalékkal volt.

A színházak és múzeumok látogatottsága a IV. ötéves terv idején nőtt, a mozi látogatásoké csökkent. 1975 végén ezer lakosra 226 televízió-előfizető jutott, 32 százalékkal több, mint 1970-ben. A kiadott könyvek száma öt év alatt 34 100 volt, példányszáma 323 millió. A megjelent könyvek száma az előző öt éves tervidőszakhoz képest 10 800-zal, példányszámuk 87 millióval emelkedett.

Idegenforgalom

Öt év alatt külföldi állampolgárok több mint 37 millió esetben látogattak Magyarországra, ebből 32 millió esetben a szocialista országokból. Ugyanabban az időszakban a magyar állampolgárok külföldi utazásainak száma meghaladta a 11 milliót, amiből 10 millió utazás a szocialista országokba irányult. Az idegenforgalom a tervidőszakban belül jelentősen növekedett. 1975-ben külföldiek 9,4 millió alkalommal látogattak Magyarországra, 3 millióval többször, mint 1970-ben. A szocialista országokból érkezők száma 8,2 millió volt, 2,7 millióval több az öt évvel korábbinál. A tervidőszak utolsó évében magyar állampolgárok 3,5 millió esetben utaztak külföldre, az öt évvel ezelőtti 1 millióval szemben.

A IV. ötéves tervidőszakban 5700 új szállodai hely létesült, a tervezettnél kevesebb. 1975-ben a szállodai helyek száma 29 400 volt, az egyéb szálláshelyek (kempingek, turistaszállások, fizetővendéglátás stb.) 123 300 hellyel rendelkeztek. Az emelkedés öt év alatt az utóbbiaknál volt jelentősebb.

A kereskedelmi szálláshelyek 1975-ben összesen 5 millió vendéget fogadtak, 1 millióval többet, mint öt évvel korábban. Ebből a külföldiek száma 2,1 millió volt, 600 ezerrel több az 1970 évinél.

HÍREK.

NYOLC-TIZMILLIÓ évvel ezelőtt élt ősember csaknem teljes alsó állkapcsára bukkantak amerikai régészek a pakisztáni Potwar fennsíkon, jelentik Iszlambadból.

Új komphajó kezd meg járatait a főszezonban a Balatonon. A negyedik komphajó egyharmaddal nagyobb befogadóképességű lesz, mint a korábbiak. Felújítva, kifutásra készen áll a Balaton 27 személyhajója és 3 komphajója. Az idén csaknem két és fél millió utasra számítanak, több mint 400 ezer gépjármű átkezelésére készülnek fel. Az északi parton új hajójárat is indul Tihany és Révfülpöb között, a Kiliánteleg—Akali-part-szakasz érintésével.

A HÁZTÁJI szőlőtelepítésket is segíti a Balatonboglári Állami Gazdaság. Az AFÉSZ-ek útján az idén mintegy 50 ezer oltványt juttatnak a kistermelőknek. Somogy legnagyobb szőlőtermelői üzemében évente 5–6 millió oltványt készítenek a meglévő szőlő keltására, újak telepítésére. Az idén 6,2 millió alanyvesztőt oltanak be mintegy 15–16 fajtaival.

Húsz nap nyereségrészesedést fizet a Dunai Vasú. A 15 ezer dolgozót foglalkoztató dunai városi kombinát 1975-ben is a kohászat legeredményesebb vállalata volt, éves nyeresége elérte a másfél milliárd forintot. Összesen 30,5 millió forintot osztottak ki év végi részesedésként, ezenkívül 19 millió forintot tartalékoztak.

KÖNNYŰSZERKEZETES betonlemezket is készít a dunai városi Betonelemgyár. Az új termékből elsőként a helyben épülő, 200 személyes óvodához szállítanak. A gyártósarnokot háromszorosára bővítik, új kavicsosztályozó és betonüzemet építenek. A dunai városi és a komló betonelemgyár bővítése 1979-ben befejeződik.

Kiterjesztik a jogsegélyszolgálatot a kedvező tapasztalatok alapján — jelentette be ülésén a MEDOSZ elnöksége. Eddig a MEDOSZ-hoz tartozó két helyen, az Agárdi Állami Gazdaságban és a Felső-tiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságban hoztak létre üzemi jogsegélyszervezetet. A jogsegélyszolgálathoz fordulók több mint 90 százaléka fizikai dolgozó volt, és maradéktalanul érvényesül az ingyenesség elve. Az év végéig összesen 164 gazdaságban lehetővé teszik az ingyenes jogtanácsadást.

MARGIT HERCEGNŐ, az angol királynő 45 éves loda és férje, a 46 éves lord Snowdon kölcsönösen megegyeztek a különélésben, mint hivatalosan bejelentették. Margit, aki évi 25 ezer font járadékot húz a civilistáról, a jövőben lord Snowdon nélkül vesz részt a hivatalos rendezvényeken. A közlemény szerint valóperi tervek nincsenek.

Javitják a posta szolgáltatásait az ötödik ötéves tervben a Budapest-Vidéki Postaigazgatóság működési területén — Pest, Fejér Komárom és Nógrád megyében. Az igazgatóság a tervciklus idején 1,1 milliárd forintot költ beruházásokra. Budapest környékén például automatizálási programot valósítanak meg. Szentendrén 2000, Szigetszentmiklóson 1200 állomású telefonközpont épül, a váci főközpont újabb 1000 állomással bővül. Monor és Nagykáta pedig 500–500 állomású manuális központot kap.

HÍRADÓ
SAJTÓSZEMLE
Szerkesztő:
a szerkesztő bizottság
1054 Budapest
V. Steindl utca
Kladia
az Igazságügyi Minisztérium
Bv Országos Parasztszervelete
1976–1977. Szikra Lányomda
Budapest